This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Span 2214.7.10
B

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

LLEALTAT CATALANA

PURIFICADA D' ENVEJOSES CALUMNIES

BIBLIOTECA DE LA VEU DE CATALUNYA

LLEALTAT CATALANA

PURIFICADA

D' ENVEJOSES CALUMNIES

TRADUCCIÓ Y ARREGLO PER UN REDACTOR DE

LA VEU DE CATALUNYA

BARCELONA
ESTAMPA «LA CATALANA,» DE J. PUIGVENTÓS
Dormitori de Sant Francesch, 5
1897

Span 2214.7.10
B

HARVARD UNIVERSITY
LIBRARY

JAN 12 1989

NOTA PREVIA

El follet que avuy aném á publicar traduhit á la nostra estimada llengua y espurgat d' alguns gongorismes y defectes de la época en que fou escrit, te la següent portada: LEALTAD CATHALANA PVRIFICADA *de invidiosas calumnias entre llamas de sufrimientos, en el Crisol de la Constancia;* ESMALTADA *con lo heroyco de la Resolución de defenderse Cathaluña por el Rey, y por la Patria.—Inpressa en Villafranca, Año 1714.*

En el centre hi ha una vinyeta ab una figura apocalíptica entre flames y coronada ab diadema reyal, y sobre d' ella hi ha una cinta onejant hont se llegeix la següent inscripció: *Virtuti sic-cidit invidia.*

El fet d' estar imprés á Vilafranca y de portar la data de mes trista recordansa per la nostra Na-

cionalitat, fan á aquest folleto interessant ab la sola lectura de la portada. Y lo mateix pot dirse de son contingut, si bé moltes vegades la narració y els arguments decauen per l' enfarfagat estil.

Pren peu en la valerosa resolució del Principat de Catalunya, que tingué lloch el 6 de Juliol de 1783, pera informar al públich de la verítat dels successos tan passats com presents, y á aquest fí va recorrent la historia de les lluytes tingudes, especialment contra 'ls castellans dientlos que s' han afrancesat y que 'l seu nom será aburrit y oblidat; y pera termenar fa una exortació valenta á tots els catalans pera que defensen llurs privilegis fins á la mort.

Aquesta es la síntessis de la obra; aném ara á véurela ab detenció, sense dexar cap detall de importancia, admirant l' esperit del anonim patrici qui la escribía.

N. F. y S.

LLEALTAT CATALANA

PURIFICADA D' ENVEJOSES CALUMNIES

La valerosa resolució del Principat de Catalunya y la sua capital Barcelona, en el Parlament General dels Braços, reunit als 6 de Juliol de 1713, en crédit de la Llealtat á son llegítim Rey, en vista del abandono que 'l General Starhemberg feya de la Provincia, sense recordarse de les repetides paraules, que de boca y per escrit havía donat als Escelentíssims Comuns, de no dexarlos, no quedant ells satisfets de la permanencia en llurs apreciables Previlegis y Llivertats, dita resolució ofereix al Mon enter l' obgecte de mes gran atenció que s' haja vist may, si 's considera la situació de la Provincia entre dos poderosos y capitals enemichs, com son França y Castella, qui la rodejen ab l' antich desitg de aniquilarla, y destruhir els Previlegis que obtingué en cambi dels generosos

serveys fets als Monarques qui la governaren, declarant en ells, *que era la Provincia que mes els havía servit y que entre totes les dels seus dominis era la que més previlegiaven;* y si 's consideren les circunstancies del temps, en que no sols s' esposava á lluytar contra 'ls citats, sino tambe, lo que es pitjor, contra molts dels matexos Patricis, qui, ó cobarts, ó vençuts de les vanes esperances de interessos propis, degenerant de la gloriosa série dels seus progenitors qui sagellaren ab llur sang els Previlegis, donantlos á la posteritat pera lograr axís la llivertat de la Patria, son els descastats qui més han contribuhit á tiranisarla y ferla esclava.

Aquesta resolució tan animosa, uns, seguint el tema de llur antiga rábia contra Catalunya, la motegen calumniantla de trahició y rebeldía; altres, fentse sols cárrech dels perills á que s' esposá, la califiquen de temeritat boja; pero els qui miren les coses á la llum de la rahó, sense passió d' odi, cobardía ó interés propi, la calificarán d' acció heróyca y gloriosa; tot lo qual no es d' estranyar, essent pensió de les accions humanes la subgecció als dictámens de tots pera sentir d' elles segons lo que pot capir cadascú.

Y pera que tothom se fassa 'l cárrech que 's mereix aquesta acció y totes les operacions dels Catalans, sols pretench informarlos breument de la veritat dels successos, axís passats com presents,

pera que sien ells els qui 's desenganyen, de la falsetat de les calumnies, y vege 'l Mon que, sacrificant Catalunya á una esclavitut ab la subgecció, la resolució de defensarse ha sigut una acció tan heróyca, que hi ha pochs ó cap exemplar semblant.

Pera evitar la repetició de successos, que van impresos en altres doctes y erudits Discursos, no faré mes que insinuarlos, fentne referencia, per esser precises les noticies pera basa del Discurs, sense mes autoritats ni ajuda, que 'ls de la força de la rahó.

El Sr. Duch de Populi, en son maliciós Paper escrit á la Excelentíssima Ciutat de Barcelona als 29 de Juliol, desde 'l Camp, y ab ell els senyors Castellans, motegen als Catalans ab l' infame mot de rebeldes y traydors en la era present; sense ferse cárrech, l' esmentat Duch, del motíu de sa vinguda á Barcelona, encara que s' enterés ab el Duch de Medina-Celi, allavors Virrey de Nápols; y els castellans qui son els que mes criden, sense que s' enterassen de les moltes vegades que conspiraren contra llurs Reys llegítims, com comptá el Llicenciat Roca á un d' ells, y á altres calumniadors semblants, en la seua *Plática* ja impresa, sense que 'ls Catalans els hagen imitat, com consta en els fets.

Per lo que, deu sapiguerse abans de tot, que la Rebelió no es altra cosa *que una total y manifesta denegació de obediencia á son llegítim superior y*

monarca, á diferencia de trayció, que ab la esterioritat del rendiment procura despullar al Senyor llegítim de lo seu.

Suposat açó, aném á veure com s' han portat Catalunya y la seua Capital en tot temps; no necessitarém de mes proves que 'ls seus fets pera 'l total desengany de la calumnia.

Que en els temps passats se portá llealment Catalunya, per més que 'ls seus contraris hajan volgut calumniarla, consta ab evidencia per la calificació que 'ls seus actes han merescut dels Monarques, segons diuen molt bé les Histories.

De Reys estrangers, la del Rey Felip de França sobra per molt, puix ab ocasió d' oposarse Catalunya al gran poder ab que la invadía, digué: *Aquestos son la gent del mon més lleal á son Senyor*. Conexía la veritat, y encara que enemich no dexá de dirla, segons lo que 's tenien merescut.

Dels propis Monarques queda successivament tan calificada la Llealtat Catalana, que el duptarla es posar sombres á la llum de ses soberanes comprensions. Dono per sapigudes les espressions, incloses en el *Despertador de Catalunya*, que feren de sa fidelitat els Sereníssims Senyors Reys don Joan, D. Martí, D. Pere, D. Ferran, y demés que allí se citen; la del Senyor Carlos V es ben notoria, quan entre 'ls disgustos de les Comunitats de Castella, tingué per consol la Llealtat de Catalunya, per lo que digué s' estimava més *ser Comte de Barcelona que Emperador de Romans*. La matexa calificació se troba en els darrers Reys que la gover-

naren: pera qual certesa y crédit dels procediments de Catalunya, s' ha d' entendre que quan á alguns els ha semblat que Catalunya era desobedíent á sos Reys, allavors era quan mes els obehía: Perqué no obehir á lo que no es manament ni ordre del Rey, no es desobediencia: Si á alguns Despatxos no se 'ls ha donat son degut compliment, ha sigut perque no tenfen força de lley, per espressa declaració del Senyor Rey D. Ferran en son Previlegi, y de tots els Reys successors seus qui 'l confirmaren y juraren, hon mana que si ell ó els seus successors donen alguna ordre que sía contra Previlegi, Constitució ó Usatge de Catalunya, no tinga cap valor, com si no s' hagués fet, y que 'ls súbdits per mes que semblants Despatxós se multipliquen, no 'ls obehexen; com pot llegirse estensament en el *Despertador de Catalunya:* luego á la ocasió que, inadvertidament ó per malicia d' algun Ministre, han vingut semblants Despatxos, que son als que Catalunya ha fet representació, com que no son y com si no haguessen sigut escrits, com consta de la inhibició en dit Previlegi, el no obehirlos no es faltar sino obehir lo que jurídicament tenen manat els Reys, pera assegurar als Catalans, en atenció á llurs grans serveys, en ses Llivertats y Prerrogatives. Per aquesta rahó, noticiosos els Reys d' exa veritat, encara que no hajan admés aytals ordres ó Despatxos, no han desmerescut la seva estimació,

ni llur llealtat ha perdut crédit en son real apreci, segons ho espressá el Senyor Felip IV quan digué: *Conexo que soch el Rey que més vos he debut;* calificació que sobra pera alabança dels procediments de Catalunya, y va contra 'ls seus calumniadors.

El Senyor Carles II (qui de Deu gosa) dexá per testimonis de la Fidelitat de Catalunya, tants datos com poden llegirse en les cartes que sobre la Defensa del Siti de sa Capital en l' any 1697, escrivía als seus tres fidelíssims Comuns, les quals van impreses en el *Escudo de la Verdad*, manifestant que, per sa Llealtat, feya *tant apreci de Catalunya com del restant dels seus Dominis*. No son de menos importancia els datos que 's llegexen allí de les alabances que de les Serenissimes Reynes Mare y Regnant, en aquella y altres ocasions meresqueren; luego, desde 'ls temps passats fins á la present centuria, ó no poden calumniar á Catalunya de deslleal ó han de desmentir la autoritat y respecte de tots els Monarques qui, tan á boca plena, els calificaren de Lleals.

Ab igual Llealtat ha procedit Catalunya en la present centuria, començada ab la mort del adorat Carles II, essent aquesta mort la fi de la honra d' Espanya y el principi de totes les desgracies y successos que fins á la era present se continuen. Se publicá el testament en que cridava á la successió de la Monarquía al Serenissim Senyor Felip de Borbon, Duch d' Anjou; suposant que dit testament fou seu y verdader, per oposarse als vinculs y esclusió que 'ls seus predecesors feyen de la Serenissima casa de Borbon, venía á esser nulo, segons dret, el tal nombrament; y si fou fals, com han demostrat tants Manifestos que s' han publicat, y mes clarament els qui estimulats per ses conciencies, en vista dels danys irreparables que s' han seguit, manifestaren que no era de cap valor; y lo que mes convenç de la seva nulitat son els diferents Allegats que s' han escampat, pera probar el dret del Senyor Felip á la Monarquía, puix á esser valit ó verdader el testament no hi havía necessitat de buscar altres títols, donchs ab aquest li sobrava el dret, sense necessitat d' haver de recorre á les nulitats de les renuncies de les Infantes á Espanya, y demés motius que en ells s' alegan, debent advertir

que per aquest medi fan sacrilechs y perjurs al Rey de França qui les jurá y als seus Regnes en els Parlaments que les admeteren, y que no essent válida aquella renuncia de la Infanta, á fi de que jamay puguen ocupar alguna de les dues Corones, per les matexes rahons tampoch tindrán per válida, quan els hi convinga, la que novament ha fet, á la Corona de França per ell y els seus fills, el Senyor Duch d' Anjou, puix açó es sols un pretext aparent; donchs faltant la successió de la primera branca (á lo que 's veu tan esposada pels justos designis de Deu, quan als qui demostraren quedar assegurats per aquest medi los semblava impossible) sortirán els Fills ab la rahó de que 'l Pare no podía renunciar per ells, y se veurán reunides en una aquestes dues potencies, lo qual Deu no permeteria pera que els qui s' han dexat enlluernar ab exa seguretat aparent, trobessen el desengany en sa ruina.

Catalunya obehí la disposició del testament jurant al Senyor Duch d' Anjou, y prescindint de si aquell fou voluntari ó violent; lo qual ho feren en virtut dels grans armaments y tropes que, segons deyen á Castella, la França tenia previnguts en les fronteres d' Espanya pera invadirla en cas de que els Espanyols, qui no estaven interessats en les inteligencies de França, hi repugnessen; y si la por estrínseca ab que estemordien als Regnes era gra-

ve pera traure al fet la total rahó de voluntari, ningú dupta que essentho ho fa duptar, y per consegüent tot quant se fá en virtut de la por es nulo, segons diuen tots els autors. Y dexant el punt de si podía ó no podía obligar el tal Jurament, axís per la esmentada rahó, com per les demés que aleguen ab erudició en sos escrits els qui l' han examinat, passo sols á lo que no volgué executar Catalunya (puix per lo que obehí no deu esser calumniada) que fou el no volguer admetre, ni registrar en sos Arxius la nova serie de successió á la Corona d' Espanya, que desde luego disposá sa Altesa, contraria del tot á la del testament de son oncle, y en virtut de la qual havia entrat Rey d' Espanya.

Y es d' estranyar pogués passar pel cap de un home la execució de una contradicció tan evident, que el testament de Carles II hagués de tenir força y ser válit pera fer Rey d' Espanya al Senyor Felip, y no ho fós, ni tingués força, pera els sustituts. Si fou válit y verdader, y el Rey Carles pogué fer lo que feu, no te autoritat el Senyor Duch pera mudarho: perque axís com tingué autoritat pera cridarlo á ell, la tingué també pera la sustitució dels successors; y axís tot quant feu sa Altesa no te cap valor. Si diuen que Carles II no pogué fer la disposició que feu (lo qual es cert) es evident que en virtut d' aquella sa Altesa no adquirí cap dret á la Corona d' Espanya.

De la repugnancia y resolució que mostrá Catalunya pera admetre una disposició tan irregular, prengué peu la malicia pera escampar calumnies contra els Catalans, sent axís que fou la major proba de Llealtat al Rey llegítim, manifestant que pera obehirlo en lo que disposava, son apreci no 'l tenía per mort. Catalunya ha fet sempre singular estimació dels seus Reys, encara que sien morts, perque 'ls te presents en els Previlegis ab que lo afavoriren, y encara que sia ab el preu de la seua sang fa lo possible pera que 's conserven pel crédit de la autoritat real; y axís mateix era aquella resolució la que devía merexer el major aplauso de tots els Espanyols, vegent que sols mirava á la observança de lo que son Rey llegítim havía disposat, pera no donar lloch á que, axís com s' atropellava sa voluntat en una cosa, quedés atropellada en totes, ab perjudici dels Regnes, com ara ja experimenten.

De tan fina y respectuosa atenció á son Rey difunt se originá el que, ressentits el senyor Duch y els seus Ministres, procuraren, per tots els medis imaginables, apurar la paciencia dels Catalans pera obligarlos, ó bé á fer una Civilitat tan indigna, per contraria á la voluntat del Rey difunt, ó perque á força de no poguer sufrir més donessen algun motíu pera imposarlos alguna calumnia, y desseguida pósar en práctica llurs antigues idees de acabar ab

les Prerrogatives y Lliveŕtats de Catalunya; pero ni pogueren conseguir lo primer de sa constancia, ni lo segon de sa Llealtat.

En aquesta ocasió, no pochs dels particulars de Catalunya qui estaven oprimits y castigats pels Ministres de sa Altesa, ab el pretext d' haver demostrat massa afecte á la Augusta Casa, (com si fos un delicte l' apreci dels beneficis ab que molts estaven favorescuts, ó fós fácil aborrir en un instant lo que s' adorava, y volguer alló qual nom fins se aborría, pels danys tan grans que la França ha fet sempre á Catalunya) no hi ha dupte que viuríen esperançats del seu alivi, sapiguent que el senyor Cárles III, avuy gloriós Cessar, proclamat per Rey d' Espanya en Viena desde l' any 1703 per les mes grans Potencies d' Europa, seguía sa justicia á la Monarquía ab el poder de les armes en Italia y fronteres de Portugal, servintse de les noticies que de totes parts li arribaven, de la opressió que sufríen els seus vassalls, y de la desprevenció ab que 's trobava Espanya, y particularment Catalunya; pero com que aquestes noticies eren de particulars de tots els Regnes, no feyen culpables als Comuns de Catalunya, qui no tenien cap influencia en elles segons ho demostrá la esperiencia.

En 27 de Maig de 1704 se vegé en la platja de Barcelona la Armada dels Alts Aliats, venint per Comandant de les tropes de desembarch el Sere-

níssim Príncep don Jordi Darmstad, qui desembarcá el día 30 vora 'l riu Besós, enviant á demanar la obediencia de Barcelona en nom del Rey. Ben bé sabia tothom que entre cavallería é infantería no 's trobaven en la Plaça mes de 800 soldats, ab el senyor D. Francisco de Velasco per Virrey; pero luego s' oferiren la Diputació y el seu Braç Militar, y la Ciutat ab sa nombrosa Coronela, fins á perdre vides é hisendes en sa defensa, y axís en una tarde se vegé assistit de molta milicia, ab la qual se despreciá el missatge que se 'ls havía enviat y el rigor del bombardeig que emplearen pera obligarlos á acceptarlo; y á exemple de la ciutat de Barcelona no hi hagué cap Comú d' aquells voltants que no seguís la matexa resolució, lo qual sobrá pera desenganyar á sa Altesa quan mal fundades tenia les esperances (si havia yingut ab elles) de que 'ls fidelíssims Comuns havien de faltar á la Llealtat que 'ls es tan innata, quan ells no devien embolicarse en averiguar el dret dels Competidors, sino estar subgectes al que 'ls dominava. Reconegué 'l senyor Virrey la finesa, sense que 'ls desitjos que alguns tenien de veure al Príncep, per lo que ab molts se havía merescut els anys d' estar á Catalunya, servissen á sa Escelencia de desmerit pels Comuns, com ho manifestá donantlos per escrit les gracies en nom del Rey, ab cláusules plenes de calificacions de sa Llealtat, les quals repetí desde la Cort

el Sereníssim senyor Duch d' Anjou, ab espressives demostracions d' apreçi.

Sobre quedar la Llealtat Catalana tan calificada en aquesta ocasió, per les referides cartes, y pel fet en sí mateix, puix trobantse la Plaça ab tants pochs soldats y sense guarnició, axís com estava en má dels Comuns el obligar al Virrey á donar la obediencia, axís sols á la seua resolució se degué el mantenirse. Perque 'l senyor don Francisco y els seus Ministres se imaginaren hi podia haver en la Plaça inteligencia ab alguns afectes al partit austríach, tot lo seu cuydado fou en prevenirse contra la ciutat, introduhint en ella una nombrosa guarnició que feu venir de diferents llochs, apuntant els canons de la Muralla á les avingudes interiors de les portes, prohibint als habitans les diversions públiques, tancant ab parets totes les pujades á la Muralla, empresonant al mateix temps á molts del Sabi Concell de Cent pera obligarlos á dir lo que en virtut del jurament no podien, desterrant als qui mes temerosos de Deu que dels cástichs de aquell, (per més que no faltaren teólechs qui els escusaren) no volgueren ferho.

Si la major part del Concell de Cent eren els matexos qui resolgueren, quan arribá el Príncep, oferírseli ab vides é hisendes; si els que axís ho executaren armaren luego la Coronela pera la defensa, els que si haguessen volgut podien fer entrega de

la Ciutat sense resistencia, els que ab tanta evidencia foren alabats de Lleals, ¿cóm es que sa Escelencia volgué tractarlos ab tant ultratge? ¿perqué 's portaren com devien? ¿Cóm es que 'ls tractá ab tanta desconfiança? ¿perqué gracies á la seua resolució se conservá la Plaça? No, sino perque volgué posar á proba la seua Llealtat que quedá tant mes purificada en la tolerancia, quant en qualsevol s' havía de judicar per impossible el sufriment.

Adelantém els successos pera continuar les evidencies; en aquest temps, vegentse perseguits del Virrey molts de les partides de Vich (ells deyen que era per afecte á la Augusta Casa, pero ab el temps s' ha vist que era per interés particular) pera lliurarse de caure en ses mans se uniren en el Congost y lloch de Figueró, y en mitj d' aquelles montanyes lluytaren animosos ab alguns soldats que el Virrey enviava pera agafarlos. Per aquest succés en el qual no influí cap dels Comuns, cap home qui tinga us de rahó pot culpar á la nació, puix semblants fets se llegexen tots els dies en les Histories de tots els Regnes, sense que per açó ningú calumnie les nacions hont succehexen.

En mitj d' aquestes turbulencies esteriors y sentiments interns, pels ultratges citats, als 22 d' Agost de 1705 aparegué la gran Armada dels Alts Aliats, y ab ella el Sol d' Austria Carles III (que Deu guarde), qui desembarcá 'l dia 28 vora 'l riu Besós, sen-

se la més petita oposició de la guarnició que axís en cavallería com en infantería era molt nombrosa dintre la Plaça. Prompte dominaren les tropes els llochs oberts d' allí á la vora, y tots els qui eren perseguits del Virrey s' acoblaren sots la Aguila Imperial, ab lo qual havent aumentat l' exércit pogueren esténdres pel pays, rebent la obediencia de molts pobles y pera rebre després la dels altres, fins á estendre son domini per tot Catalunya, pera estrenye després ab rigurós seti á la Capital.

Rés de lo que passava fora y amenaçava dins, ignoraven els Comuns de Barcelona, y sense ferse cárrech de tants motius de sentiments com sufríen en les vexacions, y la desconfiança ab que 'l senyor Velasco els tractava, anaren á oferírseli, com havien fet en la amenaçada invasió del any anterior, fins á perdreho tot en defensa de la Plaça. Al senyor don Francisco Velasco li constava, per lo que esperimentá en l' any 1697, que sabíen executar llurs resolucions mellor que fer oferiments, y fou sapigut de tot el mon, que 'l no poguer l' enemich rendir la Plaça en aquell horrorós seti (segons les idees que tenien estipulades ab la França els lleals Casllans) se degué al valor y constancia dels naturals, y que per no faltar á lo convingut (quan havien resolt axecar el Camp) se vegeren precisats á entregarla, com ho confessaren á tota la Europa, en els tractats que imprimiren, qual títol era: *Capítulos de*

la entrega de Barcelona: si açó fou Llealtat, quan sa Magestat enviava tants socorros y ordres tan termenants pera que 's mantingués, com consta en tants impresos, ó si ho fou la constancia de Barcelona en sa intrepida Resolució de no rendirse encara que haguessen acabat de reduhir la altra meytat de ciutat en ruines (puix la Resolució d' entregarla la feren sense atrevirse á notificarla á la Ciutat), ho podrán jutjar els desapassionats sense tenir altra feyna que comparar lo que feren els uns y els altres.

Sentí el senyor don Francisco, el mateix qui era Capitá General en la esmentada entrega, lo oferiment dels Comuns, y axís com l' any anterior feu tant apreci d' ells, ara fentne despreci prohibí que cap paysá pogués portar armes, ni sortir de casa després del toch d' oració, encara que fós per la mes gran necessitat espiritual ó corporal, sent causa de que molts morissen privats de abdós remeys, de que 'ls vehins no poguessen ajudarse, ni fugir de llurs cases encara que les bombes hi calessen foch. Sols la constancia catalana podía tolerar semblants crudeltats, y obehint rendits, esser víctimes de la Llealtat en mitg de tants incendis com hi hagué, encara que á exemple del senyor Virrey, qui fou el primer que fugí de les flames del seu Palau, després feren lo mateix els altres atribulats.

Dominaren les Armes Aliades el Castell de Montjuich, passaren á atacar la Plaça, y tenint bretxa oberta, el senyor don Francisco, ab resolució del Seu Concell de Guerra, tocá parlament, se enviaren els presoners, s' acordaren els Capitols, y en virtut d' aquestos quedá el Baluart del Angel, fins al rastrillo interior, en poder dels sitiadors, participant á la Ciutat á lo que 'ls havía obligat la força de les armes, á fí de que atenguera els seus interessos ab els vencedors.

En bona política, pera sa major seguretat, no hi ha cap dupte que 'l senyor Virrey hauría de haver confiat del valor dels Comuns, qui per mes que en el seu cor (com ell deya) haguessen tingut afecte al Rey, no s' hauríen rendit tan fácilment per punt, com ho feu el senyor don Francisco qui l' any 97 se valgué de la escusa de sortir á manar fora de la Plaça per no entregarla, puix sa Magestat li havía confiat, per més que hagués convingut en la trama; mes gran ha sigut sempre el punt de Barcelona, per obligacions mes llegítimes que les seves, y abans que faltar á aquestes sense buscar escuses aparents, pera dissimular son descrédit, hauría escullit primer que 'l Mon la hagués vist completament enrunada.

Aquestos foren, en breu resum, els successos de Catalunya fins al dia 9 de Octubre de 1705, en que lo senyor Virrey entregá la Capital. Que surte el

crítich mes exigent y díga, quin fonament ó rahó pot tenir pera calumniar de traició ó rebeldía á la Nació Catalana, el passar pels desterros que feu de quasi tots els Nobles de la Ciutat y de molt saltres durant el seti, sense altre motíu que 'l seu gust, trencant ab açó l' apreciable Previlegi que gosa Catalunya, el qual ho prohibeix; el sufriment en els ultratjes, la tolerancia en els desprecis, la resignació en les ruines, la aflicció en els incendis, la desatenció en les fineses, y l' abandono dels Comuns, pera la resolució de capitular, estant sotmesos á tot, ¿pogué tenir, ni de lluny, sombra de rebelió? Si en el parlament y capitulació que feu de la Plaça, per resolució del Concell de Guerra, no hi tingueren cap influencia ni els Comuns, ni els particulars, ¿hon pogué haverhi trahició? Si en la Ciutat ningú parlava, ni s' escampá la veu de que se capitulés, ¿hon estigué la sublevació? ¿Es potser per lo que deyen, que 'ls de Barcelona desitjaven que el Rey entrés á dominarla? No hi há cap fonament pera açó, perque encara sent axís (lo que no devía estranyarse quan es tan natural, fins en els irracionals, el desitg de veures lliures estant oprimits) es el major esmalt del crédit de la Llealtat catalana, y de la seua gran reflexió, per lo que 's refereix á son punt, puix sabien contenirse dintre 'ls límits de un afecte natural, sense procurar obtenirlo, lo qual no es considerat com delicte en cap

Tribunal, ni encara que fos una cosa dolenta, essent, com era, pera no arriscar el crédit de sa Llealtat; y per açó sufrien lo que altres no haurien pogut tolerar, lo qual, ab la ocasió tan favorable com allavors se 'ls presentava, fou el mes lluhit esmalt de sa lleal finesa.

Si la calumnia es per el succés del día 14 d' Octubre, sapiguém el fet y veurém que está tan fora de rahó com la altra: El senyor Velasco capitulá desocupar la Plaça en el terme de tres dies, y entretenintse mes de lo convingut, sense deslliurar als presoners d' Estat, que tenía empresonats, ab el fí d' emportarsels, alguns dels seus soldats ab la seua acostumada llivertat ó poca vergonya, se disputaren ab alguns paysans, y passant de les paraules á les mans, no tenint aquestos darrers altres armes que pedres pera defensarse, alguns d' aquells quedaren ab els cavalls y armes malmesos; s' escampá la veu de que 'ls soldats els matarien á tots, y els altres qui ho sentiren pujaren als campanars propers y tocant á sometent, acudiren armats els qui el virrey havia dexat sense desterrar (qui serien de les tres parts una) y atacaren ab tanta rabia als soldats que, per més que 's resistiren, els uns moriren y els altres tingueren de rendirse pera salvar la vida.

El defensar la vida es de lley natural, y se pot matar, sense que hi hage culpa, al qui 'ns la vol

pendre; si es que no hi ha altre medi pera salvarla. Quant rabiosos estaven els soldats ho demostrava llur manera de parlar y llur modo de procedir ab els qui al principi estaven desarmats, per lo qual la defensa se feu lícita; sense que puga esser culpable en la terra lo que no ho es en el cel.

A més d' açó, allavors el senyor D. Francisco ja havia acabat sa jurisdicció y autoritat en la Plaça, per tenirla ja cedida als vencedors, y havía d' estar ja fora segons lo capitulat; y axís els paysans no eren vassalls del senyor Duch d' Anjou, y per lo tant faltant els soldats ab ells, havien de defensarse y oposalshi resistencia com á tropes llivertades de un Príncep estranger, qui fan el mal que poden allá hont se troben; si ells haguessen tingut mes prudencia no s' haurien trobat ab aquell conflicte. De tot lo qual consta clarament, que qualsevol calumnia fundada en aquest succés, no te fonament.

Ni pels accidents que s' hi afegiren deu calumniarse á la Nació. Aquestos accidents foren que, mentres els homens de bé vessaven llur sanch pera salvar la vida á tots, acreditant llur valor al rendir una guarnició tan nombrosa, els perduts y vagamundos (qui sempre sobren en les poblacions molt grans) seguint la vilesa de son carácter cobdiciós, s' escamparen per diferentes parts de la Ciutat y saquejaren les cases dels qui s' havien declarat par-

tidaris del senyor D. Francisco, havíen aplaudit son govern y fins instat els excessos executats contra 'ls Comuns y particulars, essent entre ells el senyor Duch de Populi.

Els homens de bé sentiren, com devien, la vilesa del acte comés, més á més al considerar que molts no separaríen la substancia del fet dels seus accidents, y els actors de un y altre, y axís posaríen una taca á la acció de mes valor y mes crédit que puga jamay executarse; pero si se sepáren, com es degut, la una cosa de la altra, y s' atenen á lo que feren els homens d' honor pera sa defensa, y els altres per sa cobdicia, y á lo que executaren luego els Comuns sortint al dematí per diferents llochs á refrenarlos, despreciant els perills á que s' esposaven, en mitg de una gentada insolent que corría pera satisfer son apetit sense 'l fré de la justicia, per haver acabat sa autoritat el que la tenia y no haverla començat á exercir el que havía entrat; y á la tarde pera preveure 'ls inconvenients de mes grans insults que podien cometres ab les sombres de la nit, acudiren á sa Magestat qui 's trobava en la torre de D. Llorenç Lledó, fiant el Protector del Escelentíssim y Fidelíssim Braç Militar de comú acort ab els presidents dels altres Comuns, á la activitat de D. Plácit de Copons les diligencies pera la prompte reparació que conseguí com se necessitava. Qualsevol ab mitja llum de rahó veurá que

en aquest accident no pogué esser culpable la Nació, y sí solament els dolents y vagamundos qui, pera executar la maldat, se vegeren units en Barcelona.

Respecte á la força d' aquesta rahó no mes cal citar altres exemples: ¿Quantes vegades á Madrid, en la presencia del Rey, s' han vist semblants fets, ó per la baxa de la moneda ó per la falta de pá? Dígaho sino 'l fet de quan estaven reunits devant el Palau Real, després de haver insultat la casa de un Ministre tan superior com el Comte de Oropesa, la Magestat de Carlos II se vegé obligat á sortir al balcó y transigir ab la tumultuosa petició de Ronquillo, tan sols pera calmarlos. Lo mateix ha succehit diferentes vegades, fins per falta de toros, com se vegé ab la Serenissima Duquesa de Anjou, al tornar de Atocha després del seu primer part, puix li demanaren toros per la successió que lograva Castella y, no haventlosi concedit, pujaren al estrep del cotxe y sa Altesa y la de Urrinos qui anaven dintre se sentiren paraules tan indecoroses é irreverents que la ploma se nega á escríureles.

Quí, per tant dolentes accions (per ésser á la cara dels seus reys) criticará á la Nació Catalana, ni á la ilustre vila de Madrid? Ningú. Perque tothom veurá que aquestes accions tant insolents son degudes á gent perduda, que sobra en totes les Corts, la qual moguda per la malicia dels altres, perdut el temor y respecte á la justicia, com ona-

dès del mar, remouen les borrasques de les Repúbliques y moltes vegades les posen en perill de naufragar. Peró com que aquestes accions no les aproben, ní les influexen els Comuns, en els quals se representen les Nacions, ans al contrari se 'ls hi oposen venint á ser el Santelm que rossega les tempestats: per açó sols culpen la vilesa dels executors y no á la Nació, ni als Comuns que 'ls reprimexen. Axís succehí en Barcelona el día 14, trobantse sense ministres de justicia, peró 'ls Comuns junt ab la noblesa y altra gent de punt, ab la sola representació del lloch, encara que sense exercici de jurisdicció per aleshores, posaren fré á la Insolencía; per lo qual, encara que sobren rahons pera culpar als executors, no n' hi ha cap pera calumniar á la Nació ó ciutat.

Que tampoch pot calumniársela per lo que 's feu en les altres parts de Catalunya, nos ho provarán els fets. Aumentat l' exércit del Rey, ab els qui després de jurada la obediencia feyen seguir ab les armes, se presentá devant de moltes places que, á més de no tenir guarnició, estaven obertes per tots costats; els Comuns feren tota la resistencia que la desprevenció permetía, peró cedint al poder quedaren dominades y tota la Provincia á la obediencia del César.

Averigüém en aquest fet per hónt pot tenir lloch la calumnia. ¿Es perque 'ls particulars segui-

ren ses banderes? No hi há cap rahó per açó, donchs Carles venía com á llegitim Rey de Espanya, segons ho havia examinat la reposada reflexió y alta comprensió de les potencies aliades abans de regonéxel y proclamarló per tal, y empenyarse ab tot y ses dificultats en protegir la justicia de sa causa fins á termenarla ab la total possessió de la Monarquía, com consta en les repetides resolucions preses en llurs Congressos y publicades per tot Espanya; y per lo tant essent Senyor llegitim, no sols els catalans, sino també tots els espanyols, tenien obligació de seguirlo.

Peró encara que aquesta rahó sía de tanta força per fundarse en el sentit comú de tota la Europa, com que 'ls contraris la contradiuen ab alegacions sofístiques, havém de fonamentarla ab principis en que deuen convenir tots.

A qualsevol particular, sía de la Nació que 's vulla, no havent ingressat en files, li es lícit servir al Príncep que mellor li semble, per afecte ó per més honra, ó més conveniencia, sense cap nota de calumnia. Açó ho deu concedir tothom, ja que en totes les Nacions ho practiquen els més nobles servint á reys estrangers, y si no ho poguessen fer, sens dupte que no ho executaríen pera no tacar la noblesa de llur sanch, la qual la aprecien més que la vida. Luego per servir els particulars de Catalunya sots les augustes banderes, usant de la lli-

vertat comuna, ni ells ni la Nació póden ésser calumniats.

Tampoch hi pot haver el més petit motiu pera calumniarlos, pel fet d' haver obehit, després de dominats els pobles, als qui ja manaven; perque sols s' es rebelde quan se nega la obediencia y subjecció al Senyor, y el senyor Duch d' Anjou y els seus ministres no tenen cap jurisdicció en les parts dominades. Sense haverhi Senyor, no hi ha vassallatje; el Senyor era el Rey en virtut de la possessió dels seus drets adquirits per les armes; luego obehint ses ordres complien ab lo degut, sense faltar al que ja havía cedit el domini que abans tenía.

Tampoch se falta á la llealtat per haverse subjectat al poder de les armes, essent del dret comú de les gents el rendirse al més poderós pera salvarse de les desgracies de la guerra; y ab açó fan la voluntat del seu Príncep, perque essent llegitim ningú vol la ruina y estermini dels seus vassalls; perçó el dia en que reeobren aquell domini no 'ls serveix de cap desmérit en son apreci, la desgracia que sufriren.

O sinó diga el més exigent: ¿quan les armes del Rey entraren dominant en Castella, els llochs qui li juraren obediencia foren perçó rebeldes ni traydors? No hi haurá ningú que axís els calumnie: donchs, ¿cóm es que la matexa acció, que no es cap falta en Castella, ho sia en Catalunya?

A la força d' aquesta rahó s' escusen els adversaris dient: que en Castella els pobles feren tanta resistencia com els fou possible y que sols se rendien al darrer estrém, pero en Calunya ho feyen desseguida. Concedím que fos axís, puix el fet es, que se subgectaren, y no importa res, pera el crédit ó descrédit d' obehir al qui domina, el subgectarse ab resistencia ó sense ella. Si el senyor Virrey ab els Ministres del senyor Duch tractaven ab tant menyspreu á Catalunya, si els havía prohibit agafar les armes, si no se servia pera rés del seu valor y fidelitat, si en ells les fineses eren en desmérit (segons havien esperimentat) ¿com podien agafar les armes y resistirse? ¿Pera que luego fossen acusats y se 'ls considerés la defensa com á delicte? Si els Catalans haguessen vist que 'ls llurs serveys eren apreciats y que 'ls llurs Previlegis (que son la ánima de les seues forces) no eren tan ultratjats, com constava per la precisió de la ordre que vingué de que *obedeciessen sin mas réplica, aunque fuesse contra Constitucion,* podien haverse animat pera la resistencia, com sempre havien fet contra 'ls francesos que 'ls invadien; pero ara, estantse en llurs cases sense desfogar llurs sentiments, complien ab la obligació de lleals. Es veritat que podíen fer mes, pero si rés de tot lo que feyen era apreciat, ¿perque (no faltant á la seua obligació) havíen de ferho? Podrán dirlos que no feren lo que podíen,

pero no que no fentho faltassen á lo que devien, pera calumniarlos.

Ab un altre motiu ataquen la força de la rahó, y es, que en Castella manifestaren la violencia que se 'ls feya degollant á les guarnicions y á quants soldats del Rey podien trobar, ab lo qual, jurantlos obediencia, dexaven sa llealtat acreditada, mentres que en Catalunya era tot al revés, pera mantenirse en el nou domini.

Si be 's considera, es açó una confessió de la trahició y rebeldía ab que 's portaren en ses operacions á Castella. Perqué no pot negarse que en aquells llochs hont ho executaren dominava el Rey, al qual ells havien jurat obediencia, y que refiats d' açó vivíen els soldats com á particulars sense molestar als habitants en res, y aprofitant aquesta ocasió, sense que vinguessen tropes del altre Rey, qui fent retirar les que dominaven, els deslligués de la obediencia que havíen jurat, ab la apariencia de amistat els desarmaren y mataren. ¿S' ha vist trahició mes clara? ¿S' ha vist atreviment més sacrílech? ¿S' ha vist rebeldía mes evident, que negar la obediencia al qui domina y conspira contra ses armes? Si l' afecte al Duch els movía podien contenirse sense esser traydors. Els qui 's precien de lleals ho son sempre, y el qui es traydor una vegada may més pot alabarse de lleal.

Podien haver aprés del modo de obrar de Cata-

lunya subjecta com estava, per les varietats de la guerra, ja als uns ja als altres, y haurien vist que en cap dels llochs, hon entrá á dominar el senyor Duch, se molestá ni als Ministres ni als soldats. Ab tot y tenir els Catalans tant afecte al seu Rey, dominava en ells la Llealtat; puix de no haver sigut axís els sobraven forces y valor pera fer com els Castellans. Si Castella s' hagués portat com Catalunya, s' hauria mantingut allí el domini del Rey, com se mantenía aqui el del Duch, assegurant en sa Llealtat el poguer axamplar sos dominis.

Alguns podrán dir que la llivertat dels soldats era un pés insoportable. Ab açó demostren sa cobardía, per lo poch que saben lo que es guerra, y quant tenen de sufrir els payssos hon n' hi ha. Si visquessen en Catalunya, que fa tants anys sufreix els seus rigors pera defensar la Espanya, hauríen aprés á tolerar les llicencies ó llivertats militars; han de convenir en que sent els soldats els matexos, també ho serien llurs llivertats, pero que Catalunya sabia sufrirles ab valor, sense rebelarse ni fer trahició ab el fí d' esterminarlos.

Qualsevol qui jutje 'ls fets sense passió, veurá ab tot lo esmentat, que la calumnia ab que volen desfullar la llealtat catalana, per lo que respecta al temps en que dominá el senyor Duch d' Aujou ó les seues armes, es una injusticia sense lley ni rahó; puix en cap de les accions de Catalunya pot

verificarse la definició de rebeldía: y que 'ls grans y repetits motius que ha tingut pera executar lo que ab menys justificació practicaren la Comunitat de Castélla, sols ha servit de gresol hon entre les flames del sufriment, queda la Llealtat mes purificada y aumentada, com ho acrediten els grans previlegis ab que, per son motiu, la han ilustrat el Srs. Reys, y els repetits elogis ab que la celebren, tant els Reys com els Escriptors, segons pot llegirse en els discursos que hi há impresos sobre l' assumpto de sa Resolució.

Examiném el present succés, per desengany de tot el Mon, puix per no havernhi cap altre exemplar crida la atenció de tothom, fins en Catalunya matexa. Dexo per sapiguts els acontexements d' aquestes guerres en Italia y Flandes, hon quiscun dels repetits successos favorables fou una decisió á favor del Rey y de la justicia de sa causa.

Dexo també tots els d' aquest Continent hon fins al any 1712, hi hagué una guerra tan variada, alternant la prosperitat ab la adversitat, puix encara que semblava haverse declarat favorable al partit del senyor Duch, en la conquesta de Prats de Rey y seti de Cardona, per últim els girá la cara y el haverse adelantat tant sols fou pera ferlos mes costosa la retirada fins á repassar el Segre.

Sospench també el judici de la causa que no sapigué aprofitarse dels fruyts d' exa y altres derrotes del enemich, puix essent aquest el crédit de un guerrer, haventse mostrat tan destre 'l senyor Starhemberg, quedant tan victoriós en tots els combats que semblava un altre Anibal, y ab tot y no haver conseguit cap fruyt, podrán dir d' ell lo que deya Plutarc de un altre: *sabía vencer, pero no usar de les victories;* aço si es que no tenía lli-

gades les mans per rahons ó influencies superiors.

Pot ser que darrerament ne fos causa l' estar tan adelantades les negociacions de la Junta d' Utrech, y perçó abandonés la apurada situació en que la gran conducta del General Wetzel havía posat á la plaça de Girona, puix quan s' esperava la noticia de la seua capitulació per haverhi anat el senyor Starhemberg (pera apropiarse la gloria del triomf, segons cregueren tots,) fou tan sols pera fer retirar depressa á la seua gent, y dexar en apurada situació á la del pays capitanejada d' ordre del fidelíssim Consistori de la Diputació, á prech del senyor Marescal, pel senyor Comte Ferrán, puix haventla posat per la part de la montanya, vora l' enemich, no havía de dexarla sense ordre pera retirarse, esposada á la fúria del Marescal de Bervick qui portava el socors á la ciutat, si be no se sab si açó fou per descuyt ó per volguer pérdrels; además ni pel número, ni per la posició que ocupava el exercit del Emperador, havía de moures ni temer rés, segons opinió del Concell de Guerra, encara que 'ls enemichs, qui estaven acampats mes de una llegua lluny, s' haguessen acostat. La veu popular digué que havía rebut ordres de França pera executarho d' aquella manera; si fou veritat ó no ja ho sabrá el seu Rey, puix quedant aquest satisfet del seu modo d' obrar, no necessita disculpes.

El Principat quedá plé de desconsol ab aquest

succés, per inferir d' ell y del armistici de les tropes Ingleses, Portugueses y Holandeses, tristes conseqüencies pera la Provincia; les quals cregueren infalibles, haventsen d' anar, com deyen, la Reyna nostra Senyora, qui era la que més els encoratjava ab sa amabílissima presencia; mes, per altra part, no podien persuadirse de que la Reyna de Inglaterra, tant ultratjada y vilipendiada junt ab sa Nació, pels escrits espanyols y francesos, y tant respectada pel Rey y Catalunya ab totes llurs tropes, pel crédit de sa Reyal paraula, permetés que, per fruyt de la seua protecció, Catalunya quedés arruynada.

No obstant açó, Catalunya seguí sufrint, mantenint ab tota tranquilitat allotjades les tropes (per més que hi havía molts motius pera trencar les relacions) separades ja de la Aliança, fins que se 'n anaren als seus payssos, y molts debent grans qüantitats, pagant axís el benefici d' haverlos ajudat en llurs necessitats. Que mantinguessen y sufrissen les llivertats d' aquelles tropes quan estaven al servey del Rey y de la Patria, perque lluytaven ó havíen de lluytar per sa defensa, era lo degut; pero que les sufrissen sense tenirhi obligació, quan en lloch de serlos útils, sols servien de pes, consumint els recursos de la Provincia y dels particulars (puix de no esser axís haurien mort de gana) sols perque comprenien que podia esser agradable á sa Católica y Cessárea Magestat, si 's considera açó se veurá

que aquest sufriment fou una nova mostra de sa Llealtat y constancia.

Pero si 's considera la resignació ab que 'l Principat prengué els dos cops tan insufribles, com foren les ausencies del Rey y la Reyna, veurá el Mon que no hi ha Llealtat com la seua. Sa Magestat determiná marxar á Alemanya pera atendre mes de prop als interessos de sa casa y Estats, puix encara que li tocaven per mort del seu germá l' Emperador Joseph, no faltava qui li disputava el dret. Participá sa resolució als Comuns, y com que dexava aquí á la Reyna nostra Senyora, en crédit del gran apreci que feya d' ells, sentí Catalunya el cop, pero proposantlo als interessos de sa Magestat el sufrí ab resignació, y satisfeta de la inapreciable Joya que pera son consol li dexava; pagant ab açó la finesa ab que 's portava sa Magestat al dexar ab tan adorable companyía suspesa la esperança de la tan desitjada successió.

Mentres estigué la Reyna nostra Senyora á Barcelona, se sabía que 's treballava pera ferla marxar y que sa Magestat era molt atés en la Junta d' Utrech, per lo que respecta als interessos d' Espanya y particularment d' Aragó y Catalunya, segons ell mateix se dignava comunicar als Escelentíssims y Fidelíssims Comuns.

Aquestos procuraven ab molta prudencia disposar al Poble pera sufrir el trist cop que 'ls ame-

naçava, fentli compendre que la successió de sa Magestat era el mes gran bé, axís per sa Augusta Casa, com per la Monarquía, puix per sa falta s' esperimentaven totes les desgracies que 'ls afligien; que dita successió era impossible estant separades ses Magestats, y que no poguent tornar el Rey per esser precisa la seua assistencia pera atendre als negocis de la Causa Comuna y de sa Casa, era necessari que la Reyna anés allá, ab lo qual sa Magestat podría treballar més pels interessos de sa Causa, als quals no podía atendre estant la Reyna á Barcelona; y axís que en virtut d' açó els lleals vassalls havien de desitjar que se 'n anés pera poguer veure prosperar mes prompte els interessos de tots. Aquestes rahons foren tan poderoses que, ab tot y preveure els mals que se seguirien ab la seua ausencia, l' afecte que tenien al Rey feu desitjarla.

Arribá el día tant trist per Barcelona, d' anarsen sa Magestat, la qual ab el desconsol que tingué al dexar tan fidels vassalls, demostrá la estimació que 'ls tenia. Acompanyaren á sa Magestat els Fidelissims Comuns ab la noblesa y un gran nombre de gent del poble, ab tanta ternura, que les llágrimes ofegaven els vots que feyan desitjantli moltes prosperitats. Hi assisti la fidelíssima é incansable Coronela formada en la platja, pera procurar que cap accident pogués trencar la quietut de la resignació ab que 'ls Catalans sufrien un cop tan inso-

portable; y, segons se sapigué després, per tal l' havía jutjat també el senyor General Starhemberg, posant part de la caballería á Sant Marti, á tres quarts d' hora del embarcader, lo qual tothom pensá era en atenció á la seua Reyna, pero fou perque tenia por de que algun desfogament del desconsol, produhís un moti. Aquesta diligencia se la podia ben bé estalviar; perque, ó quedava assegurada la quietut, y la persona Real ab son acompanyament, ab el respecte y llealtat que havien tingut á sa Magestat, ó aquella prevenció venía á esser tan llunyana y tan curta, que no podía servir pera assegurarla; axís ho reconegué després el Senyor Starhemberg, dient, que en tot lo que havíen fet, havíen demostrat son amor y llealtat al Rey, pero que tot plegat era res en comparació de lo que havíen permés en tan apurada sitnació, lo qual no podía dexar d' esser molt apreciat per ses Magestats: més á més sapiguent el Rey que al endursenlo els seus Pares, de Viena, ab motíu del rigurós seti dels Turchs, aquells vassalls ho toleraren de tan mala manera no obstant la urgencia del motiu, que, sino arribaren á trencar la ratlla de la irreverencia, passaren la del respecte degut á les Cessarces persones. Compare 'l Mon lo que 's feu en Viena y en Barcelona, ab els motíus que hi hagué en una y altra part pera sortir ses Magestats, y ab tota certesa que tothom alabará la atenció, sufriment y Llealtat de Barcelona y dels Catalans.

Allunyada ja sa Magestat, y quedant tots ab el gran desconsol, el senyor Marescal ensenyá els Despatxos del Rey que tenia, nombrantlo Virrey y Capitá General de Catalunya. Foren admesos ab molt gust (encara que no faltá qui observás una mala senyal en son jurament, per haverlo executat com el senyor Velasco) perque deyen, que al menys mentres no vingués un altre Virrey, no s' executaría la evacuació de tropes pera dexar á Catalunya á discreció dels seus enemichs. El motiu de descorre d' aquesta manera era, el recordarse de com se havía portat el senyor Don Francisco Velasco en el siti de 1697, puix dexá d' esser Virrey pera no executar la entrega de Barcelona, y ningú creya que un Héroe de tant nom, noble per la sang, títols, graduació y triomf, com el senyor Marescal Comte Starhemberg, fés lo que no s' avergonyí fer un sols Don Francisco Velasco, per compendre que era indignitat de un Quefe servir de instrument á son descrédit, puix qualsevol podria créureho, ó falta de valor pera conservarlo ó sobres de inteligencies pera cedirlo. Pero el desengany de tot açó se vegé quan sa Escelencia (sens necessitat del Breu de Roma, com en altra ocasió, pera tenyir el descrédit) no sols no tingué empatx d' executar la evacuació, sino tampoch de faltar á les repetides paraules y promeses, donades als Comuns, ni de no atendre á la ordre, que segons digué tenía de sa

Magestat, de no traure la gent abans que 'ls Comuns quedassen satisfets. Ni menys el tingué de abandonar els crédits de General de un Emperador, puix de primer digué que no li pertanyía anar á Cervera, no trobantse allí el General Duch de Populi sino els seus Comissaris, per lo qual n' hi envià ell també; pero després se 'n aná á Sant Felíu y al Hospitalet, y allí ab els matexos Comissaris que de primer havía rebutjat, conferenciá y prengué la resolució, concedint tot lo que aquells volgueren.

Si sa Escelencia entengué, al negarse la primera vegada, que era contra el seu punt y crédit, es ben clar que al executarho després l' abandoná; al menys que ab una nau inglesa que arribá al port, li hagués vingut encaxonat algún *Buleto de Indias,* qui li dispensés la obligació del dictamen que s' havia format.

Participá als Comuns lo que s' havia resolt, persuadint ademés á molts particulars pera conseguir la aprobació, peró haventli comunicat que essent d' interés de tota una provincia, era necessaria una Junta General de Braços pera donar llur consentiment, puix no 's podíen obrir les Corts, sa Escelencia convingué en que s' enviassen les Convocatories pera 'l 29 de Juny. Y com que durant aquest temps ocorregueren diferentes ocasions de réconvenir al senyor Marescal, ab les repetides pa-

raules que havía donat, prengué per resolució anarsen ab les seues tropes que ja havia reunit en la platja, perque no l' obligassen á cumplirles. Lo espantava sa propia conciencia ó la força de la rahó ab que 'ls Comuns el reconvenien. Aquest fou un acte que ennoblí sa Llealtat, puix á més d' estar tan enganyats y tan poch atesos de sa Escelencia, sapigueren tolerarlo continuant la guardia de la Coronela en son Palau, per si volia tornarhi, ó al menys pera quedar bé ab els Comuns al anarsen, segons aquestos havien fet sempre complimentantlo en ses arribades.

Se reuniren els Braços, y en la proposició se 'ls descubrí jurídicament tot quant fins aleshores havien sapigut confosament. Els verdaders Patricis s' horroritsaren perque vegèren que èra un fet la ruina de les Llivertats de llur Patua. Els poruchs per veures desemparats de les Potencies, que sobre llur paraula, els havien assegurat la tranquilitat, y la Junta de Utrech dividida, convenien en subjectarse; els temorosos perque estaven desprevinguts pera la defensa, els qui sols procuraven llurs propies conveniencies, y els mal afectes al Rey y á la Patria; tots aquestos dissimulaven llurs desitjos ab la escusa de que 'l Rey no 'ls volia, de que 'ls havien abandonat, y que per lo tant, pera evitar la ruhina de la Patria, lo mellor era subjectarse á la clemencia, ó al menys provarho com deyen altres, sense

acudir á la força, y aferrats á aquest dictamen no dexaven ni negociació, ni diligencia, pera que tots l' apoyessen.

Els Patricis, prescindint d' interessos particulars sols feyen ressortir la esclavitut á que subjectaven llur Patria, y que en un instant esborraven tantes glories com la fama havía escrit en sos Anals ab la sang dels seus predecessors, y que dexaríen á la posteritat un nom tan infame com gloriós havía sigut fins aleshores, y que Deu ajudaría en una causa tan justa, com es defensar la Patria, segons s' havía esperimentat altra vegada; y tot açó ho ponderaven sens mes negociacions y força que la de la rahó y zel en conservar llurs antichs crédits, y son Rey natural.

En aquest temps els Comuns disposaren universals, públiques y devotes pregaries pera que Deu els ilustrés pera pendre la Resolució que fós á sa major gloria y benefici de la Patria. Els particulars repetiren els Sacraments de Penitencia, pera traure de llurs ánimes els impediments á les ilustracions Divines y de Eucaristía, pera que essent aquell Pá del Enteniment y Sabiduría, els n' hi comuniqués pera el bon acert en aquella determinació urgent. Entraren en el Congrés, y segons confessaren molts, encara que hi havien entrat, ó temorosos dels inconvenients que 'ls hi havien proposat ó decidits á complaure als qui 'ls havien obligat á subgec-

tarse, al arribar la hora d'esplicar el seu dictàmen, sense sapiguer perqué, com si una fòrça interior els empenyés, cambiant totalment d' opinió, resolgueren y votaren lo contrari de lo que havien pensat, quedant axís resolt per gran majoría de vots el defensar y lluytar per el Rey y per la Patria.

Cap Católich pot duptar que 'l cor del home está en les mans de Deu, y que les oracions en comunitat les accepta Deu ab especialitat, si posen en ell tota la confiança: per lo que, sentint un cambi tan rápit els qui anavan decidits, se veu clarament que fou efecte de la influencia divina, y que la revolució que 's feu era pera major gloria de Deu y conveniencia de la Patria.

No faltará qui diga que no pogué ésser per gloria de Deu, quan de la dita revolució se 'n seguexen tantes ofenses, ab sacrilegis, raptes, homicidis furts, ni per conveniencia de la Patria, quan se veuen tants incendis, ruhines y tanta sang inocent vessada ab la total assolació de la Provincia; tot lo qual podía estalviarse subjectantse. Pero els qui tal digan han de sapiguer que 'ls judicis de Deu son inapelables y 'ls seus alts fins incomprensibles, y á la esmena pel pervindre, pera salvar als qui sabrán aprofitarse y als inocents abans de malejarlos la malicia, lo qual es de singular gloria de Deu quan se feu home sols pera conseguirho. De la matexa manera, ab tots aquells danys particulars s' asse-

gura la llivertat y honra de la Patria, que es un bé comú, el qual deu posarse devant de tot, y que será tant més gloriós quant més s' haurá purificat entre les flames dels incendis, pera immortalisar á la posteritat, que la Patria viu ab honra y llivertat perque per ella molts inocents foren víctimes de la tiranía.

De tot lo referit, desde que vingué sa Magestat (dexant els singulars serveys, puix se necessitaría un llarch volúm pera contarlos) fins á la total evacuació de les seues tropes, no crech puga trobarse el més petit motíu pera calumniar á la Nació Catalana de rebelde, sino molt al contrari, motíus de sobres pera alabar sa inimitable llealtat per haver sufert ab resignació tants contratemps.

Passém al exámen d' aquesta resolució, sobre la qual els enemichs diuen tantes calumnies contra Catalunya, peró que la evidencia desenganyará demostrant que ha sigut el major crédit de ses llealtats.

Pera açó deu suposarse lo cert, y es: que quan Catalunya resolgué defensarse, no reconexía, ni tenía per Rey y Senyor á altre, que á la Real Magestat de Carles III, á qui havía jurat fidelitat y prestat Homenatje; y que per més que 's negués á cumplir les ordres de qualsevol altre, no desobeía á ningú, donchs no hi havía qui, á escepció del Rey, tingués domini y facultat pera manar als catalans.

Respecte á açó no comprench que hi puga haver contradicció; sinó es que algú pretengués que havíen d' estar subjectes al senyor Duch d' Anjou en virtut d' haverlo jurat abans, lo qual está fora de tota rahó; en primer lloch perque en virtut de aquell jurament que aleshores feu sa Altesa, també havia d' estar obligat á conservar els privilegis de Catalunya, y per la manera com els trenca tots han de creure, abans de considerarlo perjur, que ja 's considera deslligat d' aquell jurament, y en-

trant en aquest les dues parts, de la matexa manera poden considerarshi els catalans; y en segón lloch perque, al anarsen el Duch obligat per les armes, llicenciá en certa manera als catalans pera que se subjectessen al vencedor, y havent jurat á aquest ab la aprobació de sa Santetat, quedaren deslligats del jurament anterior, y no havent relaxat el nou, ni sa Santetat ni el Rey, tan subjectes estaven allavors á sa Magestat com el mateix día que 'l juraren.

Suposat açó, ¿contra qui es la rebeldia en la resolució de defensarse? ¿Será potser contra lo disposat en Utrech? Ningú pot afirmarho, perque ni ells tenien cap domini en Catalunya, ni aquesta se havía obligat á lo que allí se resolgués. Ademés, aquell Congrés no era pera disposar absolutament dels interessos dels Soberans pera una pau general, sino racionalment, açó es, ab aprobació dels interessats, segons se vegé ab els diferents plans que tingueren de ferse, per no voler els interessats assentir á tot lo que proposaven, mellorant els partits; axís fins després de firmat lo resolt pels Plenipotenciaris, vegerem que la execució dependia de la aprobació del Rey, segons s' esperimentá l' any 9 en les Conferencies de Gertuydemberch, hon havent firmat els Plenipotenciaris de la França, els preliminars allí resolts, no s' executaren perque llur Rey no volgué aprobarlos; y sent açó axís; ¿hon

entra la rebeldía per no volguer convenir á lo que allí disposaren? ¿Hon es la trahició, quan Catalunya prengué la resolució en un Congrés públich, notificantla luego á tot el Mon? ¿Havia el Rey, per ventura, celebrat Corts en Catalunya en les quals s' hagués resolt subgectarse á lo que 's determinés en Utrech?

Jamay Catalunya pogué persuadirse de que, lo que allí disposessen fós d' altra manera que la esmentada; donchs, ¿cóm pot presumirse que allí volguessen despullar á ningú de lo seu, sense tenir son consentiment, acte que fins repugna á la lley natural? Les matexes Potencies qui estaven reunides allí havien assentit, abans de començarse la guerra, y després de molta discussió, que la Espanya era del Rey segons tot dret; y essent aquest dret mes gran ara que aleshores, puix no dominava en lloch d' Espanya, es manifest que, péndreli sense el seu consentiment, seria manifesta injusticia. Aquell dictámen que aleshores feren, consta á Catalunya, axís per les poderoses forces ab que vingueren pera la conquesta, que de fundarla sols en el poder y no el dret que hi tenia sa Magestat, hauría sigut una tiranía, com també consta per les paraules dels Generals dites en nom de llurs Reys, y per llurs Cartes hon empenyaven sa paraula de mantindre la justicia del Rey en aquestos Regnes, enviant successivament tan poderosos socors en

compliment de la oferta; ¿cóm, donchs, ab totes aquestes seguretats y paraules te de persuadirse Catalunya (haventse portat ab tanta atenció y apreci dels Alts aliats) que resolguessen pendre al Rey lo que segons tot dret jutjaven per ben seu, y dexar á Catalunya esclava en mans de sos enemichs pera donar el dret al qui procuraven despossehir per haverlo considerat possehidor injust? Aquesta sería la major infamia imaginable, haver començat aquesta guerra, com deyen pera protegir la justicia de Carles, y deprés cometre la injusticia de despossehirlo de lo que tenía pera tornarho al qui, per no ésser seu, segons deyen, li havíen pres. Per lo qual no poguent Catalunya sentir ni jutjar tan mal de aytals potencies, no ha pogut persuadirse de que, lo que 's diu de Utrech fossen altra cosa que disposicions respectives á la aprobació dels interessats, pera arribar á la conclusió de una concordia general.

Ja sento que diuen que en açó mateix se funda la justa calumnia contra Catalunya, perque á la evacuació de tropes que allí se disposá convingueren els Plenipotenciaris del Céssar, al menys un, puix ja se sap que l' altre no hi convingué, y que després ho aprobá sa Magestat, y axis fou una verdadera resolució, y la inobediencia á aquesta, rebeldía. Açó ho probaría molt be si Catalunya s'hagués oposat á la evacuació ó hagués obligat als

seus generals á quedarse; peró si en lloch d' açó tolerá la evacuació y aquells se 'n anaren, ¿hon hi hagué desobediencia?

Y encara que al consentir sa Magestat la evacuació, hagués sigut un manament esprés d' admetre al senyor Duch d' Anjou, Catalunya no devía obehirlo, ni faltava á sa llealtat contradintlo. Perque ningú falta, ni es calumniable usant del seu dret; Catalunya, en virtut del Privilegi referit al senyor Rey D. Ferrán y als seus sucessors, te 'l dret de no obehir els despatxos dels Reys que síen contra sos privilegis, y el de que 'ls Reys no pugan innovar, ni mudar rés, sense 'l consentiment y aprobació de les Corts. No podría fer major novetat, ni major cambi, que de un Príncep jurat á un altre escluit per les Corts: luego, suposant que el Rey ho hagués manat, (lo que no podía ferho sens faltar al jurament) Catalunya usava del seu dret oposantshi, y axís no era desobedient, ni pot ésser per açó calumniada.

A més de que 'ls vassalls han de cumplir lo que manen els Reys, si porta á la conservació dels Regnes, per qual fí li juraren el vassallatje, després d' haverho jurat éll primer; si sa Magestat hagués manat subjectarse al senyor Duch, era inevitable la ruina de Catalunya, segons ho han declarat sos Ministres y ho experimenten els Regnes d' Aragó y Valencia, en virtut del Decret de go-

vernar tots sos dominis per *Una Ley y una Moneda:* luego no tenint Catalunya obligació d' obehir tal manament, la resistencia no pot ésser calumniada de rebeldía.

Que sa Majestat en virtud de consentir ab la evacuació, no pogué manar se subjectessen al Senyor Duch es evident: Perque, pera manar açó era precís que abans cedís el dret que li pertany de Catalunya, Aragó y tot Espanya, de lo contrari es incompatible la una cosa ab la altra. El Rey manté sos drets á la Corona, com consta en les inscripcions de les monedes y en el Pregó Imperial, publicat en Viena al 9 de Juliol, després de la Convenció al tractat d' Utrech; puix en les inscripcions d' aquelles se intitula *Rey de España,* y en el Pregó, *de Aragó, de Mallorca*, etc., *Príncipe de Cathaluña y Conde de Barcelona;* ab lo que 's veu que sa Magestat no ha cedit sos drets, y no haventlos cedit no podía manar, sent conseqüent, que se subjectessen al senyor Duch, puix sería una contradicció é implicació manifesta.

Pero, el Rey jurá mantindre y conservar sos Regnes, y els vassalls li juraren fidelitat; si el Rey els dexés manant que obehissen á un altre, y els vasalls ho fessen axís sense haver trencat els juraments, tan l' un com els altres seríen perjurs. Ni 'ls Reys poden manar, ni 'ls vassalls obehir, si es en agravi de Deu y de la Religió: luego el Rey

no podía manar la subjecció, ni els Catalans admétrela, per més que consentís en la evacuació de les seues tropes.

Y que no ho maná sa Magestat es evident, donchs may s' ha vist aytal decret. Si es pel contingut de la Carta del 23 d' Abril escrita per sa Magestat, per més que algú vulla considerla á la seua manera, sols trobará cláusules, filles de son grán amor, en que aconcella sufrir el cop, per por de que vinga una ruina més gran, pero no cláusules preceptives de subjecció, encara que les Potencies Aliades l' obliguessen á la evacuació. ¿Era potser una matexa cosa consentir el Rey ab la evacuació de Catalunya, y manar que aquesta reconegués al senyor Duch d' Anjou? Ningú pot dirho, quan la esperiencia ha demostrat lo contrari. Sa Magestat maná la evacuació de ses tropes, y als qui no volguessen servir els llissenciá y absolgué del jurament y homenatje que li havíen fet, dexantlos en llivertat pera que fessen lo que mellor els semblés; pero açó que feu ab els soldats no ho feu pas ab Catalunya; luego, encara que manés la evacuació, no maná á Catalunya que reconegués al senyor Duch.

Ja sento á alguns qui diuen, que dexantlos el Rey, ja manava virtualment que se subjectessen (lo qual es contra 'l principi de dret tan sapigut, que hon la lley no espressa, no deuen donárseli

espressions) y que haventlos dexat, Catalunya havia de subgectarse; en açó está la força del verí ab que han envenenat als pobles de Catalunya: *el Rey no os vol, el Rey os ha dexat, per lo tant subjectemnos;* pero ja 's veurá clarament que açó es un engany. Diu el Rey: *á los etc. de mi Principado de Cathaluña;* si diu que es seu y com á tal ho espressa en el esmentat Pregó, ¿cóm els ha dexat? Si sols digués del Principat de Catalunya, podría duptarse, pero quan després de lo convingut en Utrech el té per seu, ¿cóm es compatible ab açó, el haberlos dexat?

Per açó mateix dirán alguns que es incompatiple no haverlos dexat ab traure ses tropes, donchs els Soberans no tenen altre modo de dexar una Plaça ó territori que traure les tropes qui en nóm seu conserven allí el domini. Pero açó, encare que sía axís, sols pot ésser veritat quan ho executen lliure y espontáneament, en qual cas el traure les tropes es dexarlos, puix es efecte de una voluntat deliberada, pero quan un Rey ho fá obligat per la força, el traure les tropes es, no per volguer dexarlo, sino per no poguer mantenirlo, com succeheix quan una Plaça se rendeix, que 'ls soldats se veuen obligats á abandonarla contra la seua voluntat. La separació dels aliats y negociats obligaren á sa Majestat á traure les tropes de Catalunya, com ell mateix diu: *«en la precisión de sacar mis*

tropas...» per lo qual, no havent sigut la seua marxa efecte de la voluntat, sino de la violencia, es compatible que no 'ls haja dexat, més á més quan després de tot lo convingut en Utrech publica que té per seu al Principat.

Que 'l Rey els estima molt, ho demostren ses cláusules tan plenes de carinyosos afectes, y axís els diu: *Amados nuestros;* y que cap felicitat li será gustosa *no dominando en vasallos tan de su cariño.* Y que no pot fer més en aquesta ocasió, ho publica dient que l' han obligat á traure ses tropes: *en la precisión de sacar mis tropas de ese Principado.* Podíen obligarlo á fer açó, peró com que la voluntat no pot ésser violentada en els actes interns, encara que l' obligassen á traure ses tropes no pogueren lograr que no estimés á Catalunya.

Ademés, el Rey en mitj de la força que se li fá, ofereix contribuir á promoure y solicitar tot l' alivi y consol de Catalunya que la present Constitució permetés. Si 'ls ha dexat, si no 'ls vol, ¿qué 'l mou á interessarse per Catalunya en mitg de tants contratemps? ¿Per qué ha d' acudir á la bondat de Deu, *que aplacada la justa ira, li dongué camí pera que algun dia esperimenten la força del amor que li deu, inseparable del que ha trobat tan fidelment correspost de sa finesa?* Ningú ha de sospitar que aquestes paraules sien compliments, impropis dels

Reys, sino veritats del seu amor; ¿diuen aquestes espressions que 'l Rey no 'ls vol?

Qui pot assegurar que en mitg de la violencia que feyen á sa Magestat, no se li advertís y fins se 'l persuadís de que Catalunya no havia de consentir un abandono tan grave de ses prerogatives, quan li constava la energía ab que s' han oposat els Comuns á tot lo que cregueren podia esser perjudicial als llurs Previlegis, en lo qual sa Magestat se ha dignat consolarlos, com llurs gloriosos Predecessors; y de qui s' han oposat ab tanta resolució á la més petita falta de llurs Lleys, ¿com havia de persuadirse de que consentirien en véureles aniquilades del tot? ¡Lo que estranya es que hi haja alguns Nobles qui, faltant á llur Patria, contemplen indiferents y fins permeten la total abolició dels Previlegis y Llivertats, tacant, ab son temor ó vilesa de la propia conveniencia, el gloriós escut d' armes que sempre s' havien merescut.

Constant á sa Magestat aquest zel de Catalunya per ses Prerogatives, podém creure molt bé que feu aquest ó semblant rahonament: No hi fá rés que jo convinga á lo que m' obligan de traure les meues tropes, puix essent els Catalans tan animosos y tant amants de llurs Privilegis, farán constar al mon que se 'ls fa una injusticia cambiant de governant sense 'l consentiment de les Corts, y al defensar sa llivertat defensarán els meus drets, ab

lo qual, aplacada la justa ira de Deu, trobaré un medi pera que esperimenten la força del amor que 'm te merescut la seua llealtat.

Encara 's demostra més son amor en mitg de aquella precisió, puix el motiu que l' obliga á consentirhi diu que es *para no perderlos más, por su menor mal, y por evitar la total ruina del país*. Ab lo qual suposá sa Magestat que tolerant lo que volen están perduts, peró que esculleix del mal el menos, y també que part de la ruina es inevitable, y que lo fet convé pera evitar lo total, que li sería insufrible per l' amor que 'ls te. Es una prova de amor verdader el que, no poguent fer un bé, s' evita al menys tot el mal possiblé; y haventse portat axí sa Magestat, se veu lo molt que estimava als catalans. Y del mateix contingut de la carta se deduheix clarament que 'l Rey els vol, y que sols pera evitarlos danys majors, consentí á lo que l' obligaren, y no perque vullés dexarlos. Desenganyense els qui mirant la carta molt per sobre han dit per tot arreu *que 'l Rey no 'ls volía, que 'ls havía dexat*, y comprenga tothom que açó eren persuacions falses, filles de la malicia ó de la falta de inteligencia.

Ademés, el Rey nostre Senyor consentí en evacuar ses tropes per jutjar son amor que, el sacrificarles pera alivi de Catalunya, era pera major dany d' aquesta, constantli que la prudencia dels Cata-

lans ho sentiría d' aquesta manera encara que no fos per son bé, sinó per son menor mal; de lo qual se deduheix que, si sa Magestat ab son carinyós zel s' hagués persuadit de que Catalunya no ho pendría d' aquesta manera, no ho hauría convingut ab la evacuació, que segons diu: *Ha sido ese el principal motivo para la conclusión del tratado de Armisticio*, ó al menys no ho hauría permés de la manera com ho feu el senyor Staremberg, tant contraria á les ordres que tenía pera evitar el major dany, com se sab ho manifestá sa Magestat, en lo que 's doná per servit de sa conducta, quan tingué la noticia de la Resolució de Catalunya y de tot lo fet; puix sense faltar al armistici, ab les dificultats en que 's trobá per lo convingut en Utrech, com doná per escrit als Comuns, els digué: que encara que 'ls *Enemigos llevaban tanta prissa, haría él fuessen tan de espacio, que ni en dos años entre preguntas y respuestas de los Soberanos, pudiessen resolverse.* No 's necessitava cap més diligencia, puix ab açó evitava totes les hostilitats que 'ls enemichs han fet, que era lo que pensava y havía procurat evitar sa Magestat.

No obstant y pensar sa Magestat d' aquesta manera, Catalunya cregué tot lo contrari á força d' evidents rahons que la convenceren: perque com suposá sa Magestat, Catalunya quedava perduda, y que 'l convenir ab la evacuació era per no pérdrela

més. La major pérdua de Catalunya, no anantsen les tropes, sols podía consistir en que dominantla per la força de les armes, lo cual no hauría sigut tan fácil com açó, quedés á discreció dels vencedors y del Rey, sense Constitucions, sense Previlegis, sense Comuns, y per últim enrunada y malmesa del tot. Subjectantse Catalunya un cop fora les tropes, quedava á la discreció política del Dominant y de un Ministre, com el Duch de Populi, que sortí de Barcelona publicant venjances que la rabia encara conserva y que ara ve ab la intenció de satisferles, per els que jutjá agravis personals (sense distingir á ningú dels qui l' insultaren, com ha manifestat), y dexarla sense Comuns, lo qual sería un dany ben sensible é irreparable, puix ab açó pendríen els bens de tots, arruhinaríen les Iglesies y Religions, ab els Hospitals, Nobles y demés qui tenen llurs rendes en els esmentats Comuns, puix faltant aquestos ningú satisfaria llurs crédits, ab lo qual, els morts per falta de sufragis, y els vius per tenir les rendes perdudes, tots moriríen miserablement, sense Previlegis, ni Constitucions, y despoblada la terra de ses innombrables viles y masíes, com ho declararen, lo primer els séus Comissaris en les respostes, y lo darrer tots quants parlaven de la entrada á Catalunya: luego veyent Catalunya que la pérdua era la matexa subjectantse, y que la diferencia sols estava en que la

ruhína vingués per Guerra ó per Política, per la seua honra y per la seua llivertat havía de resoldre defensarse per el Rey, sent axís que ho evitava subjectantse al major mal, que sa Magestat temía.

No solament per tot lo dit, sino per no veures Catalunya tiranisada, havía de resoldre defensarse. Perque 'l senyor Duch no pot pretendre venir á dominar á Catalunya en virtut del dret que jutjá tenir adquirit, per haverlo cridat el Senyor Carles II, perque axís devía anar conservant ses Lleys y Previlegis, com disposa son antecessor, y no derogantlos tots, per lo que aquell dret, que era ab aquesta condició, no pot servirli. Y faltantli aquest dret sols pot pretendre lo que li puga donar la força de les armes. Pero aquestes pera esser justes han de suposar justicia en el qui 's serveix d' elles, puix de no ser axís, qualsevol qui fós més poderós podría apoderarse dels dominis dels altres y ferse senyor de tot el mon, contra la distribució que Deu ha fet dels Regnes; segons la opinió de les més grans inteligencies d' Europa, com ja está dit, el senyor Duch no tenía cap dret á la Monarquía d' Espanya, y respecte á la Corona d' Aragó, tenen tots per molt certa sa esclussiva, no obstant la disposició del testament. Els Plenipotenciaris de Utrech, per més que hajan obligat al Senyor Emperador á traure ses tropes, no han pogut donar al senyor Duch cap dret llegítim, perque ells no 'l

tenen en les coses d' Espanya, ni eren amos pera disposar d' ella, y per açó no se sab que li hajan donat. Tampoch pot donarli dret el motíu d' equilibrar els poders dels Reys (si es que ho sía traure al qui te menos pera donar al qui te més, segons se demostra clarament en els *Suspiros d' Europa)* perque aquest motíu no dona facultat pera despullar á ningú de lo que es seu, per esser contra la lley natural que fins els idiotes entenen, y contra la lley divina, qui ensenya que 'l major acte de caritat, tan meritori als ulls de Deu, es una injusticia si 's fá ab bens dels altres, (y si no fós axís ningú sería pobre puix pendría lo dels altres;) y per la matexa rahó será injust despullar á un Rey, pera equilibrar els poders dels altres, y la injusticia será encara mes gran si prenen á un lo que es ben seu pera donarho á un altre qui te més que 'l qui ha sigut robat. Entrar un á dominar ab la força de les armes, hon no hi te cap tret, es tiranía evident; axís es que, de qualsevol manera que avuy hagués arribat á dominar el senyor Duch d' Anjou, sería sense tenir cap dret á Catalunya; ab lo qual de qualsevol manera que s' hagués portat Catalunya, hauría quedat tiranisada é igualment perduda: luego comprenent el Congrés, en virtut d' aquesta rahó, que no podía perdres més de lo que estava perduda, debia forçosament resoldre la defensa perque al menys no 's digués que per cobardía consentía en veures tiranisada.

Y fins entengué el Congrés que subgectantse, no sols evitava, sino que 's feya mes mal: perque, ¿quin mal mes gran hi pot haver per Catalunya, que de lliure quedar esclava, y de previlegiada entre totes sense cap prerogativa? Y fins sense cap d' aquelles llivertats qui son comunes á qualsevol, sia noble ó menestral, pera desengany del poble humil, á qui els mal efectes á llur Patria volen persuadir que els Previlegis sols son pels Nobles; d' aquesta manera bastará la voluntat dels Ministres pera desterrar ó castigar á qualsevol sense forma de juy, ni conexement de causa, pera ferlos pagar el paper sellat, y per nou arbitre ressellat, del qual gasten una gran qüantitat els vassalls per no haverhi cap contracte que sía válit no sent fet ab aquest paper, pera ferlos admetre monedes estrangeres subgectes á altes y baxes ab arbitri, com ja ho practiquen ab els demés impostos citats en el *Despertador de Catalunya,* y ab altres més que la absoluta voluntat del Rey pot imposar segons li semble, com ja 's fá á França: sense contar el tribut més pesat de tots, que es el dc sufrir les violencies dels cobradors de tots aquestos tributs qui arruhinen els pobles per esser molts més els gastos ed les execucions de que fan arbitri, ab les anades y vingudes, que 'ls matexos tributs, ab lo qual despoblen Castella y fan emigrar als seus habitants per no poguerho sufrir.

Afegexes á tots aquestos mals el mes sensible á la naturalesa, que es el de quintar y requintar pera la guerra, tant y com volen, arrencant ab violencia als fills dels braços dels pares, amagantlos fins á tenirlos fora de llur Patria. Tribut verdaderament el mes intolerable de tots, puix ab ell cap pare pot refiarse dels seus fills, robantli en un instant els suhors de tota la seua vida, y les esperances ab que 'ls havia criat pensant tenir un consol en sa vellesa, pero el poder els hi arrenca dels seus braços pera portarlos hon no 'ls quedarán mes esperances de véurels, per morir ó al rigor de la guerra ó pel cambi de clima. Y la major fortuna d'aquestos fills, privats dels cuydados dels seus, es trobar per consol en ses congoxes, la caritat dels Hospitals, si es que sia suficient pera calmar el desconsol de la reflexió á les assistencies que dels seus lós faltén, lo qual es un sentiment molt gran.

No hi pot haver mal més gran pera Catalunya que veures subjectada á tots els mals que, no estanthi acostumada com altres, havien de serli insoportables. A tota aquesta esclavitut venía á quedar sotmesa Catalunya, per més que hagués convingut ab la subgecció, fent tots els esforços possibles pera conservar la llibertat usant dels seus drets; y no pot quedar sotsmesa á un mal pitjor perque no existeix: luego, en força de aquesta rahó el Congrés havía d' entendre que subjectantse se

feya el mal pitjor, açó es el mateix que podría ferse no haventse subjectat, axís es que havía de defensarse fent lo possible pera lliurarse abans que consentir ab la subgecció.

Si per cás hi ha algú qui jutge el major mal que tenia sa Magestat, per les ruines á que quedá Catalunya esposada, no ho jutja axís el Congrés. Perque subjectantse Catalunya, á més de quedar esclava, com ja s' ha vist, sabia la intenció dels enemichs, que era enrunar totes les viles y masíes, les quals si 's compten son en major nombre que les de les ciutats, ab lo qual Catalunya hauría quedat despoblada. Havent resolt defensarse per sa llivertat, lo que podien temer es la ruina, que esperimenten ab incendis y crudeltats, y açó ho jutjaren per mal menor que l' altre, quedant sense llivertat. Perque 'ls mals se graduen pels bens de que priven, de manera que 'l mal que 's pateix es á proporció del bé que 's pert. El bé se divideix en tres classes: en primer lloch hi posa tothom la vida, per esser comunment de tots els vivents el mes apreciable; en segon lloch, la honra y la fama, encara que 'ls nobles y persones d' esfera superior, pretenen posar aquest bé en primer lloch, segons l' adagi; *Primer que la vida es la honra*. y en darrer lloch hi posen els bens de fortuna. Segons aquesta opinió general, major mal será el que priva del bé de la honra y de la fama, que son tresors immortals de la ánima,

que el que sols priva dels bens de la fortuna, que son conveniencies mesquines y temporals. Catalunya al subjectarse també hauria patit aquest mal ab la ruina de les cases del pays, quedant sense llivertat: luego encara que subjectantse hagués cregut que hauría de sufrir sa total ruina (com executa la barbaritat mes sacrílega) no ho podia jutjar per mal tan grave com ho seria quedar arruynada y sense llívertat.

Aquesta consideració doná tanta constancia á diferentes Nacions, especialment á la dels Xantos qui sitiats per l' Emperador Marco Bruto, com refereix Plutarc en la seua vida, ab el temor de quedar esclaus, primer esculliren cremar la Ciutat ab llurs families y bens, que sufrir la esclavitut que 'ls amenaçava, y lo mes admirable es que ho executaren seguint el barbre zel dels seus predecessors qui ab motíu de la guerra Pérsica, desesperats de perdre la llivertat de sa Patria, per no subgectarla á la esclavitut, se tiraren també á les flames ab ses mullers y fills, quedant en la Ciútat tan sols les cendres pera esglay dels matexos enemichs. Acció que, encara que no deu esser imitada pels católichs, es digne de la admiració de tothom, y corretgint lo barbre de matarse un mateix, atenent sols al generós despreci dels bens, es pera esser imitada de qualsevol Patrici verdader, puix de semblants desprecis fets pera salvar á la Patria, parlen molt bé

les histories, especialment la de Numancia, avuy Soria, com refereix Bovadilla en sa Política, y la propia de Catalunya en la tiránica invasió dels alarbs, puix abandonant les comoditats de llurs cases escolliren les incomoditats de les montanyes i vivint dintre llurs coves (d' ahòn sortiren animosos á reconquistar la Patria) abans que véures esclaus, estimant mes la llivertat de la Patria que la sua vida propia, segons lo que deya Marco Bruto, com refereix Plutarc, que *ó havia de conservar la llivertat de sa Patria, ó primer ab la mort se lliuraria de la esclavitut.* Si Catalunya se recordá d' aquestos generosos exemplars, especialment els dels seus passats, y comparant els mals vegé que el major es el de la subgecció per privar de la llivertat que está per desobre totes les conveniencies, y que subjectats s' unien esclavitut y ruines, per forsa havièn de convénces que essent açó una total ruina era son major mal, y émula dels seus predecessors havia de resoldre sa defensa, encara que fós ab pérdua de tots els seus bens, per la llivertat de la Patria.

Y si 's vol discutir més, considerant el mal de les ruines separat del de la esclavitut, se veurá que aquell no consisteix en l' enrunament de la part material dels edificis, que açó ja ho sab suplir la industria humana pera defensarse de variacions del temps, sino en el menyspreu dels subgectes,

sien de la esfera que vullen, y en la pérdua dels artistes per no tenir feyna, obligantlos la necessitat á passar d' amos en llurs cases á jornalers en les dels altres ó en payssos estrangers. Lo primer no poden negarho els senyors Castellans essent tan sapiguts els ultratjes de presons, desterros y morts, que han sofert les families mes ilustres. Lo poch que son atesos, axís en llochs políttichs com militars, s' ha vist en totes aquestes guerres, puix sols s' han fiat de Francesos y altres Nacions qui tingueren empleos en pach d' haver servit á França, y en la present que es son General el Duch de Populi pels serveys que feu en Napols, ab el Príncep de Sángro.

Lo segón ho ploren els artistes de tot Espanya, puix després d' haver abundat tant axís en les Indies com en les altres parts, ab els géneros que ara venen de França, ab prou feynes poden viure del seu trevall y molts se veuen obligats á fer de jornalers (si es que troben feyna, puix son preferits els francesos) pera no morir de fam. Axís ho experimentá Catalunya y especialment Barcelona, tot el temps en que dominá el senyor Duch d' Anjou, puix tot lo que 's necessitava pera el comers, encara que n' hi hagués en la Provincia, venía de França; ab lo qual s' empobrien els oficials, treyen insensiblement lo diner dels Regnes, de modo, que de haver seguit les coses axís, hauría sigut neces-

sari establir les permutes per no tenir diner ab que comprar lo indispensable.

Fem ara una reflexió sobre lo que deyen els Sabis Polítichs, que dexaren la Patria calificant als demés de ximples y temeraris, que Catalunya subjectantse, hauría lograt los beneficis de la tan desitjada pau. Tothom sab que aquestos beneficis consistexen en poder viure quiscun en sa casa, de ses rendes ó trevalls, lliures de la molestia de les tropes y dels sustos dels enemichs. Res d' açó s' hauría gosat en Catalunya, perque despullada de sos previlegis, hauría de pagar tots els tributs de Castella, ab els arbitris que havía d' inventar la rabia pera apurar el sufriment, y com que aquest recárrech requeya sobre la falta de medis pera pagarlo, puix els oficials no podíen per falta de feyna, y els altres que viuen de renda perque, ó les paguen aquells, ó els Comuns, que com ja s' ha dit havíen de quedar suprimits, se veyen tots obligats á abandonar llurs cases y Patria pera demanar caritat en les dels altres.

Per altra part no evitaven la molestia dels executors, ni els sustos de llurs investigacions tan riguroses (com ploren els qui passen per elles), ni les violencies dels soldats, segons el plan que teníen de allotjar un exércit molt numerós en Catalunya per cástich, com ells diuen, á discreció ó á la indiscreció de la llivertat militar; ab lo qual se

veu que en lloch de la tan alabada pau, trobaven la guerra més crudel y la més complerta ruina; luego, si subjectantse al senyor Duch no evitaven aquestos mals y per altra part quedaven esclaus, obrant racionalment per força havíen de resoldre la defensa, pera veure si ab ella, encara que fós ab la pérdua dels bens que axís com axís els havíen de robar, podien mantenirse lliures, lo qual es un mal més petit que sufrir una cosa y altra.

Molts dirán que á Castella viuen ab tots els mals esmentats y se complauen en llurs cases, y que per lo tant, axís com viuen ells hi podrán viure 'ls demés. Es veritat que á Castella viuen axís, pero tothom sab les miseries y afliccions que passen, y que molts han tingut de abandonar llurs cases per no poguer sofrirles, per no haver de tolerar el despotisme de les guarnicions y els allotjaments. Qui ignora un bé, no sent el no tenirlo, pero qui l' ha gosat pateix molt quan el pert. No 's pot negar que á Castella viuen, pero es una vida que sembla mort, perque la miseria s' hi ha naturalisat, com els qui 's críen ab veneno, que per haverse connaturalisat ab ell, encare que no 'ls mate, no dexen de manifestar en el rostre la mala calitat del aliment que prenen; pero els qui no hi están acostumats, per poch que 'n prenguen ja 'ls mata ó inutilisa; y axís lo que á Castella no mata, sería el veneno més fort per Catalunya y la Corona d' Aragó.

Lo que es més de estranyar dels generosos genis dels Castellans, es que perque ells tenen tan mala vida, vullen que tots la tingan. Si reduhint la Corona d' Aragó á les lleys de Castella havíen de conseguir les llivertats d' aquella, tindríen disculpa; pero si el fer á exa esclava no 'ls escursa la cadena que arrastren, ans al contrari, hi afexeix nous anells, ¿quin interés poden treure de conseguirho? Si es per lo que 's diu que, es consol dels afligits tenir molts qui ab ells patexen, no deu creures: perque ja se sab de qui es consol el mal de molts... y axís, ó ningú ho creurá de uns genis tan garbosos, ó han de concedir que, degenerant, s' han tornat com aquells que 's consolen ab el mal de molts.

Luego, quedant Catalunya convençuda, per totes les rahons citades, que consentint á la subjecció quedava perduda del tot, y que aquell consentiment era son major mal y sa complerta ruína, no poguent quedar més malament no consentintla, per força havía de resoldre defensarse pel Rey nostre Senyor, á qui jurá y reconegué per son llegítim Soberá, qui la manté ab honra y llivertat: y no podía menys de reflexionar que la resolució de jurarlo la prengué á la vista del poderós exércit que, capitenejat pel senyor Duch d' Anjou, venía á atacarla per mar y terra, y pera obrar en conseqüencia no podía desanimarla l' exércit del Duch de Populi

pera no defensar lo que mesurat per la rahó del dret que sa Magestat tenia á Catalunya, havia ja resolt.

De tot lo esmentat fins aquí se veu clarament que, totes les calumnies que la malicia ha escampat contra la Nació Catalana, son falses y sense rahó y filles solsament de un odi ó enveja de ses llivertats; puix en cap de les seues accions pot dirse que haja faltat á la obediencia del seu Rey, pera tractarlos de rebeldes, ni haja conspirat contra aquell qui ha dominat, pera motejarlos de traydors, ni s' haja rebelat, per més que sobraven motíus, contra 'ls seus quefes, puix servintse d' ells pera 'l sufriment, la seua tolerancia fou el gresol d' ahont sortí la seua llealtat més acreditada y pulida.

Ja ha arribat la ocasió de demostrar la poca rahó ab que 'l senyor Duch de Populi tracta á Barcelona, dientli en una carta, que si no li obren les portes els tractará com á *pertinaces rebeldes*; paraules que si el senyor Duch hagués sapigut separar del carácter de General ab que vé, pera atendre als interessos del seu Princep, se les hauría dexat al tinter, y no s' hauría servit de la autoritat pera desfogar la rabia particular que te á Barcelona, lo qual en bona política ho havía de fer pera no refrescar en Barcelona la memoria dels motius que tingué el Duch de Medina-Celi per venir á Espanya, puix encara que á Madrid hajan volgut ignorarlos, ja s' han sapigut á Barcelona.

Qualsevol que tinga ús de rahó veurá que es fals lo que suposa y diu el senyor Duch en sa carta, perque no hi pot haver rebeldia sense que hi haja Senyor, ni obediencia no haventhi superior. Barcelona no ha tingut ni reconegut á cap altre Senyor desde que jurá á Carles III; luego, encara que no reconega, ni vulla obehir les ordres que li vingan, no essent de sa Magestat, no pot ab rahó esser calificada de rebelde, ni desobedient, ans al contrari, segons opinió general, ho sería contra el Ces-

sar si hagués fet lo que deya el Duch de Populi, puix ab açó esclula al qui tots tenlen per llegítim Rey d' Espanya.

Dels Aliats, no pot negarse: perque encara que l' obligaven á traure les tropes que havía introduhit en Catalunya, may l' han obligat á cedir el seu dret ni lo que les seues armes conquistaren en Espanya; luego, ab tot y aquella obligació també 'l reconexien per Rey, y com que no podien negarli el dret que declararen, li negaren el fruyt dels seus poders: pera que, tornant açó al estát de la desprevenció (que devía ser igual per part del senyor Duch d' Anjou) en que 's trobava, el Rey se fés ab el poder de ses armes, la justicia que jutjaren li pertanyía.

Sa Santedat el Papa també 'l reconexía per Rey llegítim, admetent als qui li presentava pera les dignitats, concedintli els subsidis de Quart, Escusat y de la Creuada, en els llochs hon dominava, enviantli son Nunci ab la facultat de Llegat *á Latere*, tot lo qual no ho hauría fet sense reconexel per Rey, com ho feu fins que estigué enterat de la seua justicia. Per lo que, degenerant els Castellans de fills de la Iglesia (de que tant acusaven als Imperials), després d' haver desterrat al senyor Nunci de Madrid, y haverse apropiat tots els papers del seu tribunal é interessos de la Cámara, (que sols de les Mitres vacants importa quasi un milló al

any, sense comptar les rendes eclesiástiques de les dignitats que obtenen els presentats per la Magestat del Rey nostre Senyor, de les quals s' han apropiat ab la escusa de que les butlles de Sa Santedat son surrepticies, dexant despullats fins á morir de fam als seus llegítims posseedors) no reconexíen altre Papa que el Cardenal de Toledo; y que per açó y per la prohibició de comerç y remeses á Roma, com també pels nous tributs, no incorreguessen en les escomunions de la Butlla *in Cena Domini*, no degueren faltar teólechs aduladors qui ho donaríen per lícit, ab lo qual la Cort de Roma pogué desenganyarse y veure la diferencia ab que era atés el Papa pel Rey (fins durant el temps que trigá en reconexel, sense destorb de la aliança ab els Inglesos) de lo que ho era pels qui aborrintlos als Inglesos, sabien practicar lo que aquestos practiquen, encara que no se servissen d' ells.

El senyor Duch d' Anjou també 'l reconexía, segons se desprén de les parts del Regne que li cedeix, acontentantse ell ab lo que li queda, lo qual no ho hauría fet si hagués conegut que hi tenia dret, com no ho ha permés sa Magestat, manifestant ab açó, lo que jutja Salomó en el plet de les dues dones, quan la que era la verdadera Mare no permeté que 's trocejés al seu fill, mentres que la que no ho era s' acontentava ab la meytat.

També 'l reconexía la França y el mateix Duch

d' Anjou, observant les etiquetes y polítiques militars en els cambis de presoners y altres qüestions, sense que la constancia en no volerli donar el títol de Rey desfés la realitat ab que ho confessaven en les accions. A més de que era una grossería el que, no volguentli donar el títol de Magestat Cessárea y Católica, li neguen el de Magestat Apostólica que li pertany sens disputa per esser Rey de Hungría: luego, si Catalunya, al obrir voluntariament les portes al Duch de Populi, escluia al qui tots tenien per Rey, tothom l' havia de calificar de rebelde. Y aquesta es la causa perque 'ns calumnia el senyor Duch de Populi, perque no volém obrirli les portes, sent axís que 'l seu Rey no te mes dret, ni domini en Catalunya, que 'l que li donen les armes, el qual sense dret es una verdadera tiranía.

La prova d' aquesta veritat no es altra que les seues operacions. Enganyat el pays pels Antipatricis, ab les falces paraules de que 'l Rey els havia dexat y de que no resistintse serían tractats ab amor y suavitat pels enemichs, creyentsho fácilment s' estigueren en llurs cases, pero prompte esperimentaren el verí de la seua rábia, ultratjantlos de paraula y obra, desde 'l més gran al més petit, maltractant als Jurats y Justicies, ajusticiant y empresonant perque sí, exigint unes Contribucions insoportables, fent el sort á les representacions, pera d' aquesta manera poguer tenir escusa pera enviar

destacaments á cobrarles, enrunant y cremant lós pobles, com feren ab la Ciutat de Manresa després d' haverla afalagat els dies en que s' hi estaren, lo qual ho han fet després ab moltes viles y llochs, puix passen de 120, rebejantse en saquejar y assesinar á sacerdots, dones, nens y vells. ¿Es açó altra cosa que tiranía? ¿Feren més els moros en Catalunya? ¿Obraren de altra manera els Barbres? Encara no feren tant, puix aquells ab tot y esser gentils respectaren els temples, y els Castellans ab tot y tenirse per católichs els han profanat.

Al veure unes crudeltats tan grans, y que se 'ls prenía les armes pera que sens defensa servissen de burla als pillets de que está plé el seu exércit, y que se 'ls obligava á pendre monedes extrangeres, y á pagar els tributs que 'ls passava pel cap, fins al punt d' exigir crescudes quantitats pera enterrar als presoners qui moriren en la presó; el pays se retorná desenganyant al veure que veníen assedegats de la sang y dels tresors dels Catalans; si haguessen seguit la resolucíó dels Braços, qui ja preveyen lo que ha passat, pero que ells no arribaven á compendre, no s' hauríen vist tan tiranisats; pero, fort, s' ho tenen ben merescut com á castich de la seua subjecció, escluhint ab ella al Rey llegítim, pera obehir á qui els venía á manar sense tenirhi autoritat.

Començaren á móures alguns paysans perque

no tenien pá per menjar en llurs cases, y allavors se manifestá la tiranía del Duch de Populi puix maná calar foch als pobles que no s' alçaren, degollant, sense esclussió d' edat ni sexo, á tots quants podien, ab crudeltats tan grans, que ni 'ls Heretges ab els Católichs, ni 'ls Turchs ab els Cristians, may han arribat á executarles. Si ab la tiranía se acredita un General, no n' hi haurá hagut cap de més acreditat; podrá esculpir entre 'ls blassons de sa casa, que ha arruynat una Provincia qual honra més gran es haver afegit als dominis del Rey, Regnes com el de Napols que fou conquistat pel valor dels Catalans, y en pach d' aquesta gran conquista, ara ve un Napolitá á arruynar Catalunya.

El senyor Duch de Populi pensá que tanta crudeltat serviría de escarment als altres, pero sols serví d' avís, puix veyent cremar la casa del vehí tots procurarán per la seua, y el valor ensopit se despertará ab tanta sang inocenta, pera sortir en defensa dels seus compatricis, á morir ó á venjarse. Tot açó ho deurá sa Altesa al Duch de Populi, puix si no s' hagués servit del bastó pera la venjança, y hagués separat aquesta dels interessos del seu Príncep, portantse com á home racional y no com á fera, podía haver adelantat aquells interessos, ó al menys no 'ls hauría retrassat, donchs podía sapiguer molt bé que 'l Gran Capitá, alabantse dels seus feliços successos, deya que: *en Flandes les ha-*

bía conseguido con el brindis, en Nápoles con el palo, y en Cataluña con el sombrero en la mano. Els qui han viscut en aquell pays saben molt bé que açó es veritat, y que á cops de bastó en lloch d' aygues profitoses, com en la pedra de Moisés, trauhen espurnes de rabia que cremen á qui les copeja. S' ha vist molt bé pels molts qui han mort en mans dels desesperats paysans, per no volguerlos donar quartel, lo qual, (si ell s' esposés als perills ó al menys estimés als seus oficials y soldats) hauría procurat evitar de una manera ó altra.

No hi ha dupte que, ara mes que may, el Duch de Populi deu escampar calumnies, per veure perduda la seua ideada subjecció de Catalunya, y que les engrandirá el seu Príncep, pera escusarse de la mala conducta que ha tingut y que li ha fet perdre ab pochs díes tot el Pays que se li havía sotmés; pero el seu Príncep y el Mon enter veurán que la culpa ha sigut seua y no del Pays, essent el domini injust per falta de dret, com ja s' ha dit, y esser per altra part molt natural la defensa contra la tiranía: luego, encara que Catalunya, després d' haverse sotmés al poder del senyor Duch, haja agafat les armes contra les tiraníes de que era obgecte, no es haverse rebelat, sino una defensa justa de vides y honres, segons lo que la lley natural ensenya.

Y açó te tanta força que, encara que 'l dret del senyor Duch d' Anjou fos cert y el seu domini just,

la defensa no hauría sigut rebeldía, perque suposant açó, com que ell passant á ser tirá dexaría de ser Rey, els subdits vegentse tiranisats no hauríen d' obehirlo perque no 's deu obediencia á cap tirá; en virtut d' aquesta rahó, si els soldats del Rey haguessen fet en lo que dominaren de Castella, lo que ells han fet en lo que han dominat de Catalunya, tampoch seríen calumniables en les hostilitats que allí cometeren, pero com que no feren la una cosa, tampoch escusarán la nota que 's merexeren.

Pero á Catalunya, que per haver estat tan sotsmesa els primers mesos, li robaren més de lo que tenía, y després perque no feya possibles els impossibles que li demanaven, passarla á sang y foch, lo qual es una gran tiranía, ¿qui podrá culpar sa natural defensa? Tot aquell temps lluytá la obligació de sotmesos ab la pena de tiranisats, y á la fí vencé aquesta per véures ja deslligats, á causa de les insufribles crudeltats, y axís no essent culpable agafá les armes per sa defensa natural. Si haguessen fet lo que devíen desde bon principi, sens duppte que les seues pérdues y sentiments seríen menys nombrosos.

Lo esmentat se confirma ab una evidencia innegable, pera major confusió dels calumniadors de Catalunya. Sols les resolucions que 's prenen en les Corts de un Regne ó Provincia son les que se atribuexen á la Nació, y per elles se mereix el cré-

dit ó descrédit, á diferencia de les resolucions particulars que acrediten ó desacrediten un territori ó una familia, pero jamay la Nació representada sols pels seus Braços.

Tota la Nació Catalana, unida en els Braços, resolgué defensarse pel Rey en qual domini estava, y per les rahons esmentades y en virtut d' aquella resolució, tancá les portes de Barcelona y Cardona al senyor Duch de Populi; y açó no pogué esser rebeldía, puix aquest no tenía cap domini en elles, lo qual era essencial per haverhi rebelió; luego, ni el defensarse tot Catalunya, si ho hagués fet, hauría sigut rebeldía, perque haguera obrat segons lo resolt pels Braços qui sols regonexíen al Rey ab esclussió de tot altre Soberá. Per altra part, com que la causa de que 'ls pobles, qui primer se sotsmeteren, se rebeléssen, fou per veures tiranisats en vides, honres y bens, en virtut d' açó ja estaven deslligats de la obediencia, donchs contra lo que es de lley natural no hi pot haver superior que obligue: luego, per més que Catalunya resistexe al senyor Duch d' Anjou, no pot esser, segons lley y rahó, calumniada de rebelde.

Y per ço tots els escessos que 's fan en aquesta Guerra son una injusticia; tothom sab que les hostilitats que 's fan en una guerra injusta, son injustes, y que també ho son les de una guerra justa entre cristians quan escedexen els reglaments de la

justicia militar; encara que 'ls enemichs tingan aquesta guerra per justa, (que no ho es segons ja está dit, per no tenir dret á Espanya, y menys á Catalunya y á Aragó) els sacrilegis, incendis, robos, y les morts d' eclesiástichs, vells, dones y nens qui no podien ofendre ni defensarse, son injusticies que van á carrech dels qui manen. Ja pot el Duch de Populi trobar teólechs qui li aproben, pero lo cert es que, segons tots els qui han escrit sobre aquest punt, es absolutament injust, encara que alguna vegada en una ó altra part sía lícit manarho; pero Catalunya no s' ha trobat en aquest cás, axís es, que la sang de tants inocents vessada injustament per la tiranía, cridará venjança devant de Deu.

Pero ja que no l' espanta al senyor Duch la obligació de cristiá pera obrar com obra, al menys devía ferho pel servey del seu Príncep y per son propi crédit. Aquest era conseguir el fí perque havía vingut, açó es, encastar aquesta perla d' Espanya á la Corona del seu Soberá; y els dominis, segons ensenyá Deu al profeta Elías quan tot ho volía cremar, no se conseguexen ab rábia, guerres, ni incendis, sino ab mansuetut y suavitat; vingué també á conservar aquest mur de la Monarquía regat tantes vegades ab la sanch dels seus habitants en les guerres contra França, y no á destruirlo dexant á Castella y á tot Espanya esposada á les ambicions

de França, quan (puix no pot dexar d' esser tart ó d' hora) els Reys d' Espanya se revestexen dels crédits de llur Corona en la independencia de la França, y no vullen sufrir l' ultratje, entre altres, de que en els seus mars les seues Capitanes humillen el Penó Real subjectantse al de França, com veyém devant de Barcelona; ó quan per la oposició entre els Francesos y Espanyols, aytal com en la divisió y situació dels Regnes els doná la naturalesa, se posen aquestos sobre sí al veures tan ultratjats, desatesos, privats de les rendes y gracies, de les pagues y empleos, com se veuen, ab la escusa d' estalviar, segons diuen, pera desempenyar les rendes Reals, sent axís que sols serveix pera enriquir la França. Essent més sensible veures privats, entre los blasons de llurs gestes, del de la Rica flor de lliri que conservaren en son relicari pera immortal memoria y apreci del rescat de la presó del Rey Francisco I, puix no s' haurán pas descuydat de fondrela pera que quedés borrada. Aquell qui malogra 'l fí de una empresa, per equivocar els medis, en lloch de conseguir honra y mérit, segons opinió de tots els homens de rahó, sols consegueix el seu descrédit. Si el seu Príncep se fá cárrech de que l' enviava á guerrejar y no á venjarse, á dominar y no á enrunar, á adquirir vassalls y no á ferse enemichs, y que açó podía lograrho més bé en servey del seu Rey y honor de sa Casa, no enutjant al Pays y

usant mes de la prudencia que del poder, ¿quina satisfacció donará al seu Princep y al mon enter, de un descrédit tant evident?

Potser dirá que encara que obre d'aquesta manera, vol conseguir son fí mitjantsant la inteligencia dels qui ell te ab els parcials ó quexosos que hi ha en la Plaça, y que axís logrará servir á son Rey y venjarse. Doném per possible que una trahició li obrís pas (lo qual es impossible estant Barcelona tant confiada ab Deu y els seus Sants Patrons, essent els seus quefes y Comuns tan cuydadosos, els soldats de la incansable Coronela tan fidels y desvetllats que tot ho advertexen y descubrexen) ¿servirfa al seu Rey, sotsmetentli una Provincía malmesa y aniquilida? ¿De que li aprofitaría aquesta conquesta? De res; perqué el ser Catalunya tan productiva se deu, mes que á la feconditat de la terra, al trevall dels seus habitants qui á copia de suhors fins trauen fruyts de les roques. Despoblada de la seua gent, tot serán maleses ó hermots com els de Castella ó altres Regnes deserts. ¿Que li aprofitaría axís al seu Rey? Vindrien potser de Castella, ó altres parts, á conreuar tenint ells tants hermots, ó per falta d' aplicació ó de gent? Y encara que fos lo que ell diu, ¿se acreditaría ni de soldat, ni de valent? Tothom el tindría per un traydor; luego, si obrant axís no serveix á son Rey ni guanya crédit, ja que essent cristiá no ha dexat, per Deu, de fer

injusticies, al menys ho hauría d' haver fet pel seu crédit ab el Rey y el Mon.

Si tan poch crédit consegueix el Duch de Populi en les seues operacions, ¿quín será 'l descrédit dels Catalans qui l' empenyen contra la llur Patria? Ja 's veu prou ab els ultratjes y menyspreu ab que 'ls enemichs tracten fins als qui eren respectats per sa Noblesa: es que la maldat jamáy es mérit pera l' apreci, fins entre 'ls dolents. Agrada la trahició y s' aborrexen als traydors, perque doblegantse á les propies conveniencies, ningú pot assegurarse de que, qui es traydor á sa Patria sía fidel als altres.

De tot lo esmentat se demostra ab evidencia que la calumnia ab que volen afrentar la Nació Catalana, sempre ha estat molt apartada de sa llealtat, tant probada ab la finesa dels serveys als seus Reys, la tolerancia y sufriment en els ultratjes, particularment en la época present; per lo qual les paraules que gastá el senyor Populi y les que gasten els seus soldats, son filles de la seua poca consideració, efectes de la seua rábia, sense lley, rahó ni justicia, quan ab aquesta en la resolució de defensarse, els Catalans mantenen la obediencia que juraren al seu Rey llegítim, la llivertat de la Patria, y la honra y crédit de lleals y valerosos, com les histories publiquen.

Els altres més considerats, qui no criticaven la seua resolució de rebeldía, deyen que era un atreviment boig: fundantse en que, faltant diners, falta naturalment tot pera una guerra, y no tenintne Barcelona, la seua resolució era una valentía perillosa. Pero si s' aten al fí y als motíus, ab tot y la falta de medis, se veurá que la resolució fou providencial, filla del valor y no del atreviment. El fí sigué, com ja sab tot el mon, el conservar la obediencia d' aquell qui havía sigut reconegut com á Rey llegítim en les Corts; y el motíu, fou el continuar gosant dels seus estimats Privilegis y Llivertats que hauríen perdut si hagués dominat l' altre. Que quiscun complexe la seua obligació ab el Rey y ab la Patria, es lo que la rahó dicta; subjectantse faltaven al Rey y á la Patria: al Rey perque 'l treyen, y á la Patría perque la feyen esclava; luego no fou un atreviment boig el resoldre defensarse pel Rey y per la Patria.

Encara que la rahó era especulativament innegable, deyan que era impossible prácticament, perque la seva execució dependía dels medis. Volguer conseguir un fí sense 'ls medis es imprudencia: tots els medis faltaven á Barcelona: luego, per més

que la rahó convencés en lo especulatíu, si s' hagués regulat per la prudencia, no devia practicarse. Axís ho creyen els desconfiats, pero els més qui confiaren en la justicia de la causa que defensaven, creyen que, inspirantlos Deu á qui confiaven la resolució, y aplicantse per la seua part, els donaria també medis pera executarla. La necessitat es enginyosa, encara que 'l proposarse voluntariament en conseguir un fí sense medis es una verdadera imprudencia; pero essent la proposició forsosa, per més que falten medis pera lograrho, ja 'ls trobará la necessitat. En comprobació d' aquesta veritat poden consultarse 'ls succesos de Sicilia, dels Cantons, y de les Provincies Unides; puix com saben molt bé 'ls qui 'ls han llegit, á més de no sobrarlos la justicia en les seues resolucions, després buscaren y trobaren els medis pera sostenirles. Si Catalunya hagués tingut els medis, ¿quina necessitat tenia de consultar una cosa tan justa com defensar el Rey y la Patria, essent la seua defensa forçosa per sa Llivertat y crédit? Pero com que li faltaven aquells tingué necessitat de consultarho, y obligada á defensarse pera conservar ses Prerogatives, ho resolgué ab valentía, fiant en que Deu y la matexa necessitat li donarien els medis necessaris pera continuarho.

Hi há ocasions que, volguerles anivellar ab tota prudencia es una imprudencia. Si per obrar ab

tota prudencia se 'n segueix un mal inevitable (encara que fós pera evitarne un de major) y obrant ab menos prudencia es possible evitarlo, sens dupte que no arriscarlo es una imprudencia, perque de aquesta manera no s' hi vá á perdre res de més, ans al contrari s' hi pot guanyar molt, per variarse ab el temps les circunstancies y mellorarse la fortuna ab els sistemes dels Estats.

Tot el mal que pot venir á Catalunya resistintse, li venia subgectantse; tant de una manera com de l' altra havia de sufrir el mateix dany: luego en aquest cás aconcellar la subgecció com á prudencia, per falta de medis, hauría sigut una imprudencia, donchs ab açó anteposaven una pérdua inevitable á una fortuna favorable que es molt possible ab la resolució de defensarse.

Aquest modo de obrar ab tanta prudencia (si es que no fou escusa) ab ocasió de publicarse 'l testament del Senyor Carles II, y admetre al senyor Duch, fou la més gran imprudencia de Castella, puix ocasionaren la ruina y el descrédit d' Espanya (perque no haventhi medis, com ells deyen, pera oposarse á la França, ho dictava la prudencia) essent molt possible evitarho ab la defensa, donchs, sent forsosa per la seua conservació y honra, la necessitat ja hauría trobat els medis pera lograrho.

Dos foren els motius ab que s' enlluherná la prudencia d' aquells ingenis tan enlayrats, l' un

assegurar el mellor bé y l' altre evitar el major mal. El primer: que unintse ab la França obtindrien aquestos Regnes una Pau Octaviana, ab la qual tornarien á brillar. El segon: que essent la França tant poderosa y estant previnguda en les fronteres, no haventhi medis pera oposárseli, era inevitable la seua ruina; y per obrar ab tanta prudencia, xocaren ab els escullls que tenien: perque encara que es veritat, que durant el temps que estaríen units ab França, estaríen lliures de la guerra que sempre destorbava la seua quietut, ningú els hi assegurava que el Senyor Emperador (encara que tant allunyat) fes tan poch cás dels seus drets, que no volgués recobrarlos, ab lo qual, si per una part volgueren evitar la molestia de una guerra, per altra se la trobaren á casa, per Estremadura, Andalusía y Gibraltar, hon tants moriren, y la han vist continuada en el cor de Castella, hon tants han tingut de plorarla, y açó que aquesta guerra no ha sigut pas la més insoportable. Aquesta era sens dupte la que ab la Pau se feya á tota Espanya, axís per lo que ja s' ha dit del menyspreu de la Noblesa, de la pérdua d' Arts y Artistes, y destrucció del Comers ab les Indies, puix pagant Espanya els gastos la França se 'n duya el nom y el profit; axís com pels nous arbitris que, ademés dels ántichs tributs, els prenien tot quant teníen, y la multitut de Francesos que 's trobaven per tot arreu xupantlos com

sangoneres, pera enriquir la França y dexar la Espanya en la miseria més espantosa. O sinó, que diguen ¿en els cinch anys que trigá la guerra quins beneficis esperimentaren? ¿Quin apreci se feu dels seus mérits y Noblesa, ab tot y esser tan proper el benefici que feren al Senyor Duch admetentlo sense oposició? Senyalen algun fruyt d' aquella prudencia de sotmetres, puix no trobantlo confessarán que la Pau promesa fou la guerra mes ruinosa que jamay hajan tingut, y veurán que per mes que s' haguessen oposat á la admisió no podíen trauren mes mal partit, del que han tret de la aceptació, que es l' escull ab que sa prudencia temía xocar.

El segon escull que volien evitar era, que la França que estava preparada no inundés á la desprevinguda Espanya. Concedím que açó fos veritat, que no fossen aparents els armaments de França y que 'ls de la trampa haguessen desprevingut á Espanya. ¿Podia ferlos mes mal del que han sufert admetentla? No es possible, perque allavores, encara que s' hagués perdut tot com ara, salvaven la honra de verdaders Espanyols y evitaven el descrédit comú, que s' adquiriren fins ab els matexos Francesos. Y axís, la prudencia de sotmétres per estar desprevinguts, fou una imprudencia que 'ls dexá perduts. Perque tot quan la França podía obtindre ab les armes, era dominar á Espanya; y açó es lo que conseguí admetent al

senyor Duch d' Anjou: Essent axís, l' admetrel per prudencia fou la mes gran imprudencia, ja que caygueren sense crédit en lo mateix que, segons deyen, volien evitar.

Encara se veurá mes clar: en mitg d' aquella desprevenció, en Catalunya, ademés de les seues bones Places, hi havía un contingent de tropes Veteranes qui abrigades ab la fidelitat y montanyám del pays, eren suficients pera deturar com sempre ho havien fet, els passos al enemich, y per la part de Navarra se trobava ab les matexes dificultats, y un exércit si troba oposició no vola, sino que 's detura pera desembraçarse. Ab açó se donava temps pera aumentar les tropes, provehir les Places y donar les disposicions necessaries pera que 'ls enemichs vegessen que encara alenava entre 'ls Espanyols aquell esperit que sempre havía sigut el fré de la seua fúria.

A més de que es evident que aquella desprevenció sobrava pera deturarlos, puix en la casa propia, no volguentho l' amo, no entra ningú sino ab molts trevalls: Y mentrestant, vinguent el Successor llegítim hauríen també vingut ab ell les tropes del Imperi, lo qual ningú pot duptarho haventne vistes venir tantes; y en aquest cas ¿era poderosa tota la França pera invadir la Espanya? La rahó ho demostrará: abans les tropes soles d' Espanya eren suficients pera guerrejar ab la França, y ara

les tropes aliades ab sols Catalunya s' han oposat al poder de França y de Castella, alternant en els successos: luego tot el poder d' Espanya y Castella ab les tropes del Imperi, no sols podien deturar el poder de França, sino fins passar á invadir els seus dominis.

Ni la falta de medis, com deyen, pot abonar la seua prudencia; perque mes faltada de medis se trobava Castella quan arribá á Espanya la Magestat de Carles III, que quan morí Carles II, que 'ls Francesos repartien grans quantitats als seus parcials en la Cort y no disfrutaven com després dels seus arbitres. Quan arribá Carles III trobá la violencia ó cobdicia de França tants medis (ab tot y faltar les armades y haverse perdut en Vigo la que havía arribat) que han sigut suficients pera mantindre la guerra en França y Espanya: luego sols feya falta el volguer trobarlos. O sino que diguen: d' ahon sortiren y han anat sortint tan gran nombre de cavalls, tants regiments de cavallería é infantería, de que 's formaren tants abundants magatzems de guerra, com s' establiren per totes parts y tingueren de ferse de nou per haverse perdut? ¿De França? Si alguna cosa 'n vingué fou ben pagada. Pero tot lo demés fou de Castella y dels dominis del senyor Duch; d' allá hon deyen que faltaven els medis, sapigué la França, ab els nous arbitres, trauren tants y tan abundants, que se

sab per qui ho manejava, que cada setmana entraven en la Tresorería un milló y cent mil ducats, tot lo qual anava á parar á França, dexant les tropes castellanes dels exércits d' Estremadura y Aragó despulládes y sense pagues, sent axís que á les franceses els hi sobrava tot; ab lo qual, per no gastar voluntariament alguna cosa per la seua honra, mantenint son Rey Ilegítim, ab que haurien quedat tots els efectes en el Regne, per força s' han quedat sense una cosa ni altra.

Y si la pietat espanyola reflexiona que, ab la capa de necessitat, (puix á esser verdadera no deuría estranyarse observant l' ordre degut (fins han despullat les Iglesies dels richs adornos que estaven consagrats á Deu, ja pot plorar la seua resolució d' escluhir als Prínceps Austríachs qui tant els veneraren, y no menys poden plorar la pérdua de les gracies y bens ab que 'ls senyors Reys d' Austria els havien favorescut tan generosament, empobrintse pera enriquirlos; ¿qui 'ls hi ha prés, ab la escusa de la guerra, mes que pera enriquirse á sí mateix y á la França? Essent aquesta la diferencia que hi há del Rey Pare al Padrastre, vegen á quin estat els ha portat la seua prudencia en admétrel, y veurán que el no rebutjarlo fou la seua mes gran imprudencia.

Reflexione ara Catalunya: si el senyor Duch d' Anjou ab l' esperit de França, tracta com havém

dit als de Castella qui 'l volgueren, l' admeteren y el defensaren ab les llurs vides é hisendes, ¿qué faría si dominés en Catalunya que no tenía cap d' aquestos mérits, ans al contrari, son tants els seus desmérits quantes son les accions de sa lleal-tat á favor de Carles III? ¿Faría lo que ha fet en Aragó y Valencia, no obstant que podía servirlos d' algun mérit l' haverse sotmés? Es molt poca cosa. Faría lo que fá en els pobles que temerosos se li sotmeteren, açó es, xuparlos tot lo que tenen, devastarlos, extinguirlos y enrunarlos; per lo tant, no havent servit de mérit la subgecció voluntaria en Castella, pera ser atesa, y no havent precedit cap demérit, menys havía d' esserho en Catalunya estant en la apreensió de tants y tants demérits anticipats.

Y si obra d' aquesta manera en lo que ha domi-nat, ¿qué faría la seua rabia y cobdicia en Barce-lona? Valerosos Barcelonins, valents Catalans, no vos enganyen les falses promeses de benignitat, no vos desanime el pés de les fatigues, no vos espante la molestia dels trevalls, defenseuvos fins á perdre la vida, que es menos mal morir de una vegada, lliures y ab honra, que no viure morint cada día al rigor dels ultratjes, de les ignominies y de la pobresa, sotmesos al poder de la tiranía.

Si confiareu en Deu pera 'l bon acert de la Reso-lució. no habíeu de desconfiar, tenint uns patrons

tan poderosos, que Deu vos abandone pera la execució. No deu espantarvos el nombre dels enemichs, puix ab la ajuda de Deu un milló no val per un; recordeu que l' any 1285 se gloriava de ses forces l' exército del Rey Felip de França, qui venía á Catalunya contra el Rey En Pere, ab 375,800 hómens y 300 naus; y refiats en el número deyen burlantsen: *¿Qué fará el Rey d' Aragó contra tantes forces?* A lo que 'ls Catalans sols, puix eren els únichs que units ajudaven á llur Rey, responien: *Deu ajudará.* Donchs com que havien posat la justicia de la seua causa en les mans de Deu, la fé era vista y la esperansa certa de que Deu no 'ls abandonaría, y axís fou, puix aquell exércit quedá destrossat del tot per mar y terra, vegentse obligats els pochs qui restaren ab vida, á demanar que se 'ls dexés passar pera entornarsen.

La matexa era la justicia de la causa aleshores, que la que ara vos obliga á guerrejar, açó es, la defensa del Rey y de la Patria. *Deu ajudará,* fou la principal basa de la vostra resolució, á imitació dels vostres predecessors. Aquesta verdadera esperansa de la vostra fé, tenint la de aquells per pauta, es la que ara vos ha comunicat valor pera la tolerancia y la resistencia. Veyeu clarament que Deu correspon á la confiansa que haveu posat en la seua pietat. Perqué ningú pot negar que, ademés de la acostumada falta de provisions, y seguits tre-

valls y fatigues, y rigors del temps, ab lo qual la major part naturalment havien de caure malalts y morir, y no obstant may s' ha vist Barcelona més lliure d' enfermetats y ab més bona salut que la que s' ha esperimentat: luego, Deu ajudará. La alegría ab que 'ls fidels y entussiastes Gremis qui defensen á Barcelona, sostenen les incomoditats de la guerra, no pot infundirla ningú mes que Deu. La discreta y cristiana reflexió que saben fer pera 'l seu consol, de que si Deu els enviés una grave enfermetat, ab que á mes de no poder trevallar, havent de gastar llurs estalvis, tindríen la pena de sufrir la molestia dels mals: ¿quí sino Deu els hi inspira? La consideració de que empobrintse, pera un fí tan gloriós, dexarán als esvenidors la riquesa més apreciable de la llivertat y honra, com els seus antepassats: ¿quí sino Deu la sosté? Y respecte á les provisions necessaries: ¿quí sino Deu ha sigut lo Provehidor de la Plassa? Els medis que han arribat tan fora de lo que s' esperava, ¿no es evident que han sigut sols efectes de la seua Providencia? Considerintho els desconfiats y veurán clarament el llur desengany. Els successos que hi ha hagut per mar y terra en que pochs han triomfat de molts, ¿quí doná forces pera lograrlos? Deu, que ab la confiansa de que ajudaría, uda y no 'ls desamparará.

Ni les seues forces son pera espantarnos, puix

si pera traure un mort de casa seua han d' ésser al menys dos, y per un viu el doble, ¿cóm haveu de temer dels menos, estant vosaltres en casa propia, y ab la experiencia de que un val per molts d' ells? La fama del vostre valor, per vostres gestes y conquestes, s' ha escampat per tot el Mon; y avuy en que tants altres escriptors la celebren, s' enlayrará fins als climes més llunyans, pera aplauso de la matexa envidia.

La desunió dels qui s' han passat al partit del enemich (á diferencia de la guerra contra l' altre Felip) no deu desanimarvos, puix ab tal que estigueu units els qui sou, no farán cap falta els traydors qui degeneraren de catalans el día en que abandonaren la honra y llivertat de sa Patria. La força de la sang feu parlar á un nen mut, vegent matar al seu Pare. Qui diu Pare diu Patria, y veure agonitsar la Patria entre flames y cadenes, y encara encendre molts el foch pera forjar les anelles, demostra clarament que ja no corre per llurs venes aquella ilustre sang dels predecessors, puix si la tinguessen els sería impossible tolerarho.

Si els tals traydors, abandonant á sa Patria, quedassen lliures y asseguressen els llurs interessos, encara que la cobdicia es una vilesa, podrien haverse cegat pera conseguirho; pero quedant el cap esclau, també hi quedarien ells y els seus descendents, y encara que la trayció pogués servirlos

de mérit pera assegurar llurs conveniencies, ¿qué guanyen perdent la llivertat, no haventhi cap bé comparable ab ella? Per molt que tinguessen, essent esclaus ¿no ho perderien tot sense mérit, com en Castella? ¿Els bens no 's procuren pera servirse de ells, en cás de necessitat? ¿No gasta un tot lo qué té pera escapar ab vida de una enfermetat? ¿No ven qualsevol tots els seus bens pera rescatarse á ell ó als seus fills? Qui sino una fera posa en perill la vida y llivertat pera assegurar els bens? Ningú. Ara tot perilla, y com que 'ls Patricis dolents s' han donat á conexer per la cobdicia dels seus interessos, els bons s' han de fer conexer ab el menyspreu d' aquells pera conseguir un bé mes estimable. La pobresa no será cap humillació essent per motíus tan enlayrats y quedant richs d' honra. Sense aquesta fins els més richs son pobres, y els pobres son el menyspreu de tothom. Axís serien tots si dominés l' enemich; luego es mellor servirse dels bens ab mérit y gloria pera la Patria, que haventlos de donar per força, tenir de sufrir un total menyspreu ab les incomoditats de la pobresa.

No hi há que desanimar encara que 'ls trevalls s' allarguen, perque essent aquestes guerres cástich de culpes, en que ningú dupta, no s' acabarán mentres hi haja homens de tanta malicia qui se servexen dels trevalls dels altres pera satisfer sens fré les seues dolentes concupiscencies, les quals

allunyen la seua justicia pera 'ls cástichs. Esmene Catalunya les seues culpes, puix Deu no pot dexar d' afavorirla havent posat tota sa confiança en Ell. Deu retarda el consol pera provar mellor la seua fé y pera que 'l mérit sía major; donchs un bé tan gran com la llivertat y honra no s' ha de conseguir tan fácilment; pero no faltará Deu, puix encara que á Barcelona 's fan moltes males obres, també se 'n fan de bones, y Deu per una d' aquestes ne descompta moltes de les altres. La gran caritat de la Escelentíssima Ciutat de Barcelona en mantindre tants Convents pobres y Cases Religioses, y tants Hospitals ¿no la conservará Deu pera mantenirlos? ¿La que exerciten els particulars cada día en els Hospitals, servint als malalts, no ha de premiarla Deu? El cult y veneració ab que Comuns y particulars respectém lo sagrat, la freqüencia dels Sagraments, y exercicis espirituals de tantes congregacions devotes, les moltes almoynes ab que s' han vist y se veuen avuy socorreguts tants de tots els estats, ¿no ha d' aténdrela Deu no permetent que 'ls seus pobres fills moren, y que paguen els bons les culpes dels dolents. Es constant: perque encara que retarde l' alivi, no cal duptar de la seua pietat, ni de la de sa Santíssima Mare á qui Barcelona ha confiat son patrocini ab tan humils y reverents pregaries. Confien, que essent justa la seua causa, ell la decidirá quan convinga, á fí de que ningú

puga duptar que ha sigut obra del seu poder, pera obligar axís á la pietat catalana á son major reconexement.

A la vista d' aço, qualsevol deduhirá que la Resolució de defensarse Catalunya, tampoch fou un atreviment boig, sino molt racional, fiant en Deu la justicia de la Causa: puix ab ella es possible conservar la llivertat y honra, que perdían sotmetentse, sense poguer perdre tant no haventse sotmés, puix al menys els quedaría 'l crédit d' haver complert ab la obligació de vasalls y de patricis, lluytant pel Rey y per la Patria.

Encara que tot lo esmentat sía suficient pera que qualsevol comprenga la grandesa d' aquesta resolució, ha de veures pera la satisfacció complerta, que fou una acció heroyca, imitantse Catalunya á sí matexa. Les accions se classifiquen pel fí que tenen, de manera que quant més elevat es el fí, tant es la acció més gloriosa. La que compren els fins, qui califiquen les particulars, s' enlayra sobre totes, y axís es la més sublim, de manera que les altres no poden passar de grans en el seu género y ella arriba á esser heroyca.

A tan sublim grau arribá la Resolució que prengué Catalunya de defensarse. Tingué 'l fí de Religió, pera no violar el jurament fet á Deu, de qual jurament ningú la havía absolt. Es l' apreci de la Religió tan gran en Catalunya, com se veu en sos nombrosos y richs temples, adornos y cults, y se vegé en la reconquesta de lo que havíen pres els moros, que començá per la Cristiandat Catalana.

Tingué 'l fí de Fidelitat, pera no faltar á la que teníen promesa al seu Rey y esposarse á que la malicia els critiqués, ó de variables en el seu carácter ó de mal agrahits al seu Rey, ab tot y les

abundants proves ab que resta calificada sa Llealtat y Constancia.

No tingué menys de magnánima aquella resolució: perque si el fí de la magnanimitat es viure lliure, el fí d' aquella resolució fou la llivertat propia de la Patria. Igualment se vegé en ella la fortalesa d' ánim: perque encara que es temeritat esposarse als perills, es fortalesa no fugirne per causa justa. Després de la defensa per la honra de Deu, no hi ha causa més justa que la de la Patria y de les seues Llivertats, y tota la sang que 's vessa pera aquest fí, serveix de tinta á la fama pera escriure ab carácters permanents en els seus Anals, la fortalesa dels qui la vessaren gloriosament.

També tingué el fí de la pietat, que si aquesta mira pel bé dels fills, aquella procura lliurarlos de les cadenes de la esclavitut que tenien fetes pera arrastrarnos: luego, si en aquella resolució se recopilaren els fins particulars d' accions tan grans, enlayrantse sobre totes, ningú negará que fou una revolució heroyca de Religió, Fidelitat, Magnanimitat, Fortalesa y Pietat, en que competint ab sí matexa, ha merescut la matexa gloria que 'ls seus antepassats sapigueren guanyarse dels Monarques, qui pera sa major gloria se feren panegiristes de elles. No m' entretench en el panegírich que feu el Rey En Ferrán lo Católich, sobre la llealtat ab que 's portá En Lluís d' Oms, qui escullí perdre

la vida abans de faltar á la seua llealtat, com se veu en el Previlegi concedit á la seua casa; ni en el que feu el Rey En Martí én les Corts de Barcelona, hon se desfá en alabances de tantes gestes y serveys, com els Catalans han fet als seus Reys (com refereix llargament el *Despertador de Cataluña* y el discret Aragonés en la seua resposta), entre ells sols recordaré pel seu crédit, el que 's meresqué la Fidelíssima vila de Perpinyá, quan havent empenyat á França el Rey en Joan, resolgué defensarse fins á morir abans de sotmetres al despotisme de aquell domini; y axís trobantse sitiada, resistí tota sola el poder del enemich, fins á mantenirse de la carn dels presoners, per haverse acabat totes les provisions de la Plaça, fins que per últim ab tot y no volguer rendirse tingué que cedir al rigor de la fam, que es l' enemich més terrible. En aquesta resolució se vegé la llealtat dels seus patricis, que comprobá per tots Joan Blancas, Jurat en Cap y Governador, qui poguent, ab sols obrir les portes, salvar la vida á son únich fill, al qual havíen fet presoner en una sortida, primer escullí véurel morir al seu devant (llençantlos ell la seua espasa per si no teníen punyal per ferho) que entregar la Plaça als enemichs, merexent ab açó aquell blassó, que pregonen fins les pedres de les portes de sa casa ab la gloriosa inscripció, *de que 'l Senyor d' aquella casa dexá molt enrera tots*

els Romans en la Fidelitat. Per qual acció se meresqueren la vila y 'ls seus habitants, tants elogis del mateix Rey En Pere, com espressá després en els seus Previlegis.

Aquest es, Barcelona y Nació Catalana, l' heroych exemplar, propi de tú, que ab les matexes circunstancies del present te dexaren els teus predecessors pera que 'ls imiteses. Abandonats pel Rey, sense tropes, assístits solsament del valor llur, aquells héroes catalans, primer volgueren morir al rigurós coltell de la fam, que no viure morint cada día als ultratjes de una esclavitut: guanyant en un sol instant de la seua resolució, més gloria que la que podíen conseguir en molts sigles.

Dolç es l' amor de la Patria, apreciable el viure per ella, pero es molt més honrós el morir per ella, puix ab açó se segueix el fí pera que 's naix, y retornantli ab la vida el benefici de haverli donat, se manifesta ab la gratitut digne d' haverla rebut, puix visqué quan devía viure, morint per ella. Axís ho feren aquells héroes de Perpinyá, qui encara que com á homens sentien les angunies de una mort segura, llur fortalesa els acreditá de més que homens en tolerarles y sufrirles; faltant les forces pera manejar les armes, sols la fam pogué obrir les portes que l' intrépit valor d' aquells patricis tingué tencades á tot el poder enemich, quedant ab la gloria de que no 'ls venceren, encara que tin-

gueren de sotmetres. Feren tot lo que pogueren per la seua part, y sense que perdessen mes de lo que haurien perdut entregantse sense defensarse, guanyaren una gloria immortal pera la posteritat.

Valents y lleals Barcelonesos, aquesta es la ocasió en que, envejosos d' aquells fets, els sagelleu ab la vostra sanch, pera que si aquells ab el temps s' anaven esborrant, se renoven ab els presents, per admiració del mon. Encoratjats Gremis de Barcelona, el vostre valor admirará al mon quan se sápiga que, cambiant la tranquilitat ab fatiga, el dolç somni en desvetllament, les comoditats en incomoditats, els empleos de les vostres arts en exercicis militars, la abundancia en necessitat, ab generós menyspreu de vides é hisendes, havéu sigut terror dels enemichs, fré de la seua fúria, y escull inaccessible al curs de la seua rabia. Glories Barcelona de tenir aytals fills, qui exercint el fí perque nasqueren donen ab llur vida, vida á la Patria, y ab ella á tot Catalunya, á qui no podria quedar esperança de llivertat estant el seu Cap sotmés á la esclavitut; Barcelona no sols lluyta per la llivertat de Catalunya, sino fins per la de la Corona d' Aragó, sentint que en ella sia esclava la sang que ab l' escut de les quatre barres transportá allí, junt ab la persona del seu Comte, en la ditxosa unió ab la Infanta y mantenintse Catalunya ab sa llivertat, pel Rey, no han de desesperar de reco-

brar els Regnes de la Corona. No sols ella, sino fins tota Espanya, lo qual seria impossible si Catalunya estigués sotmesa al senyor Duch d' Anjou; perque, un cop la França sigués mestressa d' aquest continent, ¿qui podria restaurarlo? ¿Que podría fer Portugal pera resistirlo? Quan intervingué á Espanya ja demostrá les seues pretensions y drets á aquella Corona, tornant á gravar les *Ruines* en els seus escuts: unides les forces de tot el continent de Espanya ab les de França, encara que 'l govern estés dividit de nom, ¿quín Rey d' Europa se lliuraría de la subgecció? Allavors se veuría completta la esclavitut ab que posá á la Europa en la Plaça de les Victories. Allí fou una representació de la realitat que esperimentaría, y la cadena que allí forjá l' art, la engrandiría el poder de les armes, tant que ningú pogués trencarla, y les Potencies que ara s' han dexat enlluhernar per la astucia francesa, allavors ploraríen la seua esclavitut, convertides en joguines del seu poder. Devant d' aquesta rahó, qualsevol que mire les conseqüencies de la defensa de Catalunya, veurá que de la seua llivertat depen el que la Europa no siga esclava.

Ultratjats Castellans, qui ab el vostre valor haviau sigut la admiració dels Romans, el fré de la ambició Francesa, y ab la perspicacia del vostres Concells (abans de que la França vos endormisqués) la guyta que descubrint llurs idees, les pre-

venía y destorbava: ¿com es que ara viviu tant diferents y tan oblidats de lo que fóreu? Potser será perque, morts els de Numancia, no dexaren successors en la constancia. Si el Cel vos criá pera manar, ¿cóm es que permetéu que 'ls Estrangers vos obliguen á obehir? L' ultratge de la vostra Corona, ja ha arribat al darrer grau de la ignominia; puix vostre Real Penó, enlayrat y temut en les més llunyanes terres, se veu humillat en els vostres matexos mars y sotmés al de França: ¿espereu una deshonra mes gran pel vostre crédit? ¿Qué dirá el Mon y Roma, al sapiguerho, si 's recorden de la constancia ab que 'ls Embaxadors d' Espanya, en oposició ab els de França, sapigueren mantindre l' honor de llur Corona? ¿Quin desengany mes gran, de que en Espanya no mana ningú més que la França? ¿Hauría jamay conseguit ab una guerra lo que ara ha fet sense ella? Allavors al menys hauriau conservat el vostre honor, y ell hauría perdut gent y gastat sos tresors, subgecte á les contingencies de un succés desastrós, y de resultar aquest hauría trobat la mes complerta ruina, en cástich de la seua ambició. ¿Espereu que 's perde 'l nom de Castellans, per el de nous Francesos? Sens dupte que 'l nom importa molt poca cosa, si á ell no li correspon el crédit: abans, qui deya Castellá deya entés, discret, cortés, valent, senyor y generós, com es propi de tots els Espanyols, y haventho perdut

tot, fins els trajos, gracies al nou govern de França, no será per cert cap nou descrédit el que 's perde també el nom.

Aquests desenganys, á més de la esperiencia del seu govern en lo que han dominat, son els que han despertat el valor del Catalunya, y encenen el de Barcelona, pera que 'ls fidels Patricis imitant els llurs predecessors, desprecien la vida per lá honra, y els tresors per sa llivertat, sense que 'ls espante la sang tan generosament vessada, pels qui han mort á la crudeltat de la força ó al rigor de les armes en els repetits encontres, *per esser la fortùna*, segons deya Agesilao, *dels qui moren gloriosament, y no dels qui resten ab vida;* ni els acobardeix la pobresa en que 'ls posa l' estermini y pérdua de tot quant tenfen, perque morint per la Patria com deuen, naxen pera immortal fortuna, poguent apropialshi per gloriós epitafi dels llurs sepulcres, el d' Epaminondas, quan morint tot complint la séua obligació digué: *Avuy renaxo, puix moro axís*, podrá dirse de la matexa manera: *avuy renasqueren perque moriren axís;* y quedant pobres per la Patria, guanyen ab la honra que adquirexen, la més gran riquesa per ells y els seus successors.

El apreci del vostre mérit, será el torment dels . en aquesta ocasió no sols han abandonat la ·ria, sino que fins han ajudat á enrunarla, puix

á més de no conseguir son ideal desitjàt, sufrirán la pena del descrèdit comú, fins entre 'ls matexos enemichs, ja que no repararen en perdre á tots pera salvarse á ells, quan vosaltres esposareu ab generositat tot lo que teniau per salvar á tothom ab la Patria. La Noblesa que alguns perderen la adquiriren ab les vostres obres, y ab elles el mérit, pera que la Patria puga servirse (al veure la vostra fé) del vostre zel pera son major esplendor.

Entre les flames dels incendis se veurá brillar el vostre nom, quedant el seu oblidat dins la negror del fum, com el d' aquell qui pera donarse á conexer calá foch al sumptuós temple de Diana, y sols conseguí que tothom el difamés.

Apa, donchs, nobles Patricis, valents Catalans, en vosaltres teníu l' exemplar de la vostra heroyca Resolució, pera imitarlos en la constancia. Ja axecareu la bandera *invencible*, que 'l Rey En Martí fentse Panegirista de les vostres glories, referí conforme ab son gloriós Besavi, dihent: *Li havia donat aquell* Previlegi *la ajuda de Deu, y el valor y lleal-tat dels Catalans, junt ab ella, sense que jamay fos vençuda, ni desbaratada.* Ab ella guanyareu Regnes molt allunyats pels vostres Soberans, ¿y ara perderiau el vostre? Ab la matexa sang que corre per vostres venes, ¿sería menos el valor dels vostres cors, que dexés perdre aquell Previlegi, quan sols lluyteu pera conservarlo? ¿Sería potser més covart

algun dels qui viuen que aquells qui el precediren? ¿Per la seua defensa y honor, no arrisca la vida qualsevol dels qui son, com els qui foren? Luego, obrant ab igual valor, com aquells, el teniu assegurat, donchs per una causa tan justa, com la del Rey y la de la Patria, la vostra bandera sortirá, ab la ajuda de Deu, victoriosa com sempre.

La satisfacció en els perills, que se vos ponderaven ab la vostra Resolució, ha sigut sempre: *Deu ajudará;* donchs no desconfieu que ab la seua ajuda teníu la seguretat de quedar gloriosos. Fins aquí haveu vist que 'ls qui han guardat la Ciutat dels atachs del enemich han sigut la Mare de Deu de la Mercé y els altres Patrons á qui venereu y obsequieu ab tanta humilitat y devoció. En llurs mans y amparo posareu la defensa de Barcelona: ¿havien de guardarla pera que 's perdés? ¿Ho haurien començat sense perfeccionarho, pera tornar á llurs cases á rebre les gracies del benefici? Confieu, que Deu ha de satisferse de tants incendis y crudeltats sacrílegues, com, sense respecte á lo sagrat dels temples, han executat en els llochs d' aquesta Corona que han tiranisat, y confieu que 'l vostre valor será l' instrument del seu cástich, com també d' assegurar al Rey Carles III la justicia de la seua Causa. Quan vingué á pendre la deguda possessió dels seus Regnes, os degué l' afecte de desitjarlo, sense la aplicació (per esser incompatible allavors ab la vos-

tra obligació) pera conseguirlo; pero ara os deurá el conservarla, pera que desde Catalunya y ab el valor dels seus fills, prenga la complerta possessió, dels seus dominis y rescate la honra y llivertat de Espanya; per qui tan heroycament resolguereu la defensa, en la qual hi ha empenyats els interessos particulars de quiscun, que, pera no MORIR al furor dels vostres enemichs, dexant la vostra Patria y els vostres successors esclaus y sense honra, no queda cap mes remey que DEFENSARVOS FINS Á MORIR gloriosament; pera que axís adornada vostra Llealtat ab els esmalts de tan valenta Resolució, visca la Patria, immortal en les seues glories, Catalunya ab Llivertat, vosaltres ab honra, vostres successors ab apreci, la Corona d' Aragó ab sos antichs honors, y tota la Espanya ab crédit, sots el llegítim Domini de la Sacra Cessárea y Católica Magestat del Emperador y Rey, nostre senyor Carles III d' Austria, y de la seua Augusta Descendencia.

Per la traducció:

N. F. Y S.